2020-yil 25-yanvardan chiqa boshlagan

Milliy tiklanishdan — milliy yuksalish sari

YANGI O‘ZBEKISTON

Ijtimoiy-siyosiy gazeta № 247 (1573), 2025-yil 28-noyabr, juma

www.yuz.uz yuz.uznews yuz_official yuz.uz_news yuz

O‘ZBEKISTON JAHON DIPLOMATIYA MARKAZLARIDAN BIRIGA AYLANMOQDA

27-noyabr kuni mamlakatimizga yangi tayinlangan xorijiy elchilar tomonidan ishonch yorliqlarini topshirishga bag‘ishlangan tantanali marosim bo‘lib o‘tdi.

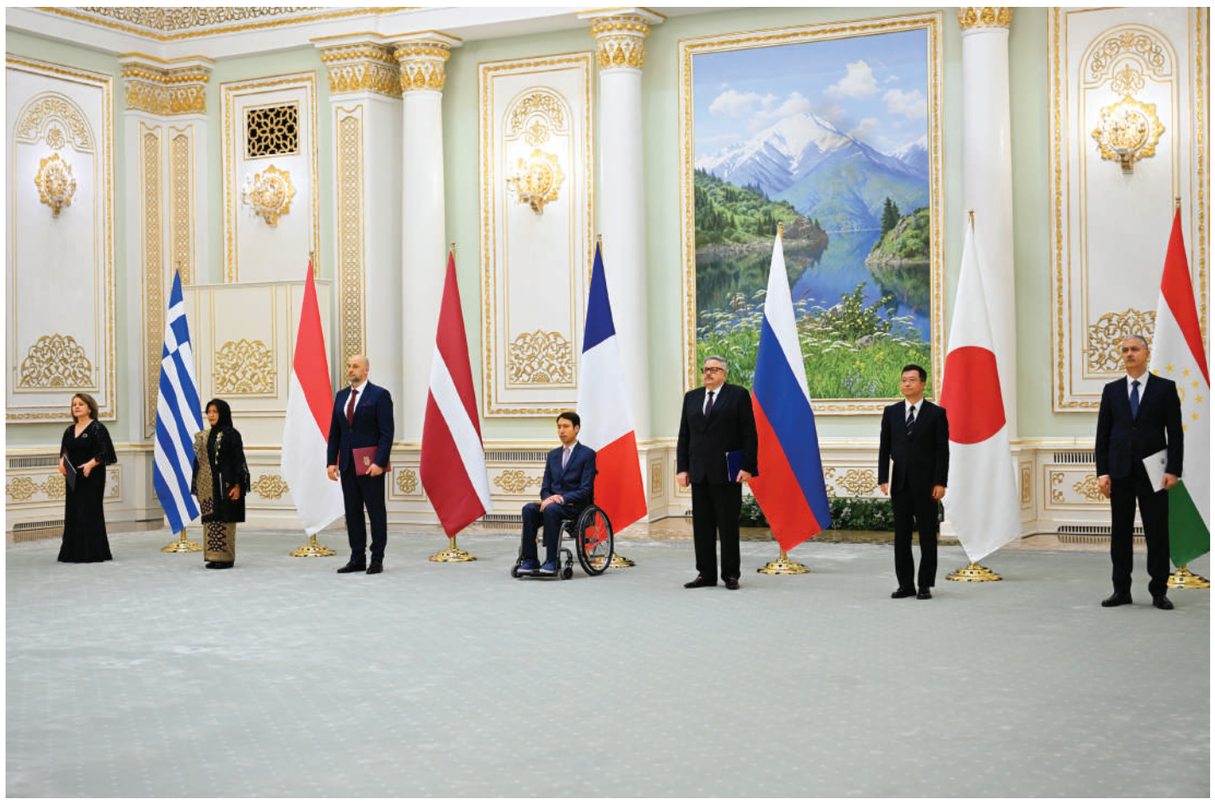

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev favqulodda va muxtor elchilar — Gretsiya Respublikasidan Paraskevi Seveleki, Indoneziya Respublikasidan Siti Ruhayni Juxayatin, Latviya Respublikasidan Girts Yaunzems, Fransiya Respublikasidan Valid Fuk, Rossiya Federatsiyasidan Aleksey Yerxov, Yaponiyadan Kendzi Xirata va Tojikiston Respublikasidan Nasriddin Ismatullodan ishonch yorliqlarini qabul qildi.

Davlatimiz rahbari Yangi O‘zbekistonda o‘z missiyasini boshlayotgan diplomatik vakolatxonalar rahbarlarini samimiy tabrikladi.

Hozirgi beqaror davrda, butun dunyoda murakkab geosiyosiy va iqtisodiy muammolar keskinlashib borayotgan bir paytda diplomatlarning ishi tobora muhim ahamiyat kasb etayotgani ta’kidlandi.

— Sizlar bir necha oydan buyon yurtimizda bo‘lib, bugungi kunda mamlakatimiz qanday jadal o‘zgarishlar ruhi bilan yashayotganiga va jahon diplomatiya markazlaridan biriga aylanib borayotganiga shaxsan guvoh bo‘lyapsiz, — dedi Prezidentimiz.

Xususan, joriy yilda Toshkent xalqaro investitsiya forumi va Xorijiy investorlar kengashi yig‘ilishi, Parlamentlararo ittifoqning 150-yubiley assambleyasi, “Markaziy Osiyo — Yevropa Ittifoqi” birinchi sammiti va Xalqaro iqlim forumi, UNESCO Bosh konferensiyasining tarixiy sessiyasi hamda Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining sammiti muvaffaqiyatli o‘tkazildi.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston tashabbusi bilan BMT Bosh Assambleyasining 13 ta rezolyutsiyasi qabul qilindi.

Davomi 2-betda

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Matbuot xizmati suratlari.

YEVROPA ITTIFOQI BILAN AMALIY HAMKORLIKNI KENGAYTIRISH MUHIMLIGI TA’KIDLANDI

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev amaliy tashrif bilan mamlakatimizda bo‘lib turgan Yevropa Ittifoqining Xalqaro sherikliklar bo‘yicha komissari Yozef Sikela hamda Kengayish masalalari bo‘yicha komissari Marta Kos boshchiligidagi delegatsiyani qabul qildi.

Savdo-iqtisodiy va investitsiyaviy hamkorlikni joriy yil oktyabr oyida Bryusselga oliy darajadagi tashrif davomida erishilgan kelishuvlarni amalga oshirish orqali rivojlantirish masalalari muhokama qilindi.

Yevropa Ittifoqi vakillari O‘zbekiston Prezidentiga Yevropa kengashi Prezidenti Antoniu Koshta va Yevropa komissiyasi Prezidenti Ursula fon der Lyayenning samimiy salomlarini yetkazdi.

O‘zbekiston yetakchisi yevrokomissarlarni Toshkentda “Markaziy Osiyo — Yevropa Ittifoqi” uchinchi iqtisodiy forumi va Transkaspiy transport yo‘lagi hamda o‘zaro bog‘liqlik bo‘yicha investorlar forumi muvaffaqiyatli o‘tkazilgani, yakunda mintaqaviy miqyosdagi bir qator yangi qo‘shma loyihalar ishga tushirilgani bilan tabrikladi.

Davomi 2-betda

O‘ZARO ALOQALARNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI MUHOKAMA QILINDI

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Transkaspiy transport yo‘lagi bo‘yicha investorlar forumida ishtirok etish uchun Toshkentga kelgan Fransiya Respublikasi transport vaziri Filipp Tabaroni qabul qildi.

Uchrashuv avvalida yuqori martabali mehmon davlatimiz rahbariga Fransiya Respublikasi Prezidenti Emmanuel Makronning samimiy salomi va eng ezgu tilaklarini yetkazdi.

Joriy yil mart oyida Parijga amalga oshirilgan oliy darajadagi tarixiy tashrif davomida erishilgan kelishuvlarni amalga oshirish orqali O‘zbekiston va Fransiya o‘rtasidagi strategik sheriklik, ayniqsa, transport-logistika sohasidagi hamkorlikni yanada rivojlantirish masalalari muhokama qilindi.

Uchrashuvda fuqarolik aviatsiyasida aloqalarni kengaytirish, transport sohasida yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash, shu jumladan, yaqinda tashkil etilgan O‘zbekiston — Fransiya universiteti imkoniyatlaridan foydalanishga alohida e’tibor qaratildi.

O‘zA

STATISTIKA SOHASIDAGI ISTIQBOLLI REJA VA LOYIHALAR KO‘RIB CHIQILDI

Prezident Shavkat Mirziyoyev O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasining hisoboti bilan tanishdi.

Joriy yil fevral oyida “Statistika ishlarini tashkil etish va yuritish tizimini yangi bosqichga olib chiqish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Prezident farmoni qabul qilingan edi. Farmonga ko‘ra, Prezident huzuridagi Statistika agentligi Milliy statistika qo‘mitasi sifatida qayta tashkil etildi hamda statistika ishlari samaradorligini yanada oshirishning ustuvor yo‘nalishlari belgilandi.

Yig‘ilishda o‘tgan davrda amalga oshirilgan ishlar ko‘rib chiqildi.

Jumladan, idoralararo ma’lumot almashinuvi kengaytirilib, 60 ta integratsiya joriy etilgani natijasida hisobot yuklanmasi 27 foizga qisqardi.

Davomi 2-betda

Faxr

Sirojiddin SAYYID, O‘zbekiston xalq shoiri

SAMARQAND saboqlari

Yaratgandan buyuk timsol
yana kavn-u makondadir,
Arz-u samo barobardir –
tenglik Yer-u osmondadir.

Har bir inson yangi davr-u
Zamon bo‘lib kelgay emish,
Rizq-u ro‘zing Zamin degan
muazzam dasturxondadir.

Har bir odam bir olam-u,
butun olam bir odamiy,
Bani bashar bir tosh yanglig‘
barcha bir palaxmondadir.

Xosiyatli kunlaringdir –
xos niyatli bu kunlaring,
Duolaring tillaringda
har sahari mardondadir.

Men olamni maydon desam –
olam-olam ma’nosi bor:
Maydon O‘zbekistonmi yo
O‘zbekiston maydondadir.

Bu maydonda turmoq oson
emas demish bobolaring,
Barhayotdir hikmatlari
har davr-u har zamondadir.

Shonli tarixlardan so‘ylar
gumbazlar-u minoralar,
Amir Temur bobo ruhi
boshing uzra posbondadir.

Sohibqiron saltanati, demak,
shunda yaralmishdir,
Samarqanddan boqib tursang
olam ajib javlondadir.

Behzod bobo agar bugun
rasming chizmish bo‘lgay, bundoq:
“Qur’on” bo‘lsa bir qo‘lingda,
biri – qilich, qalqondadir.

Sulton Ulug‘bekdan yodgor
madrasalar hamon ochiq,
Chekmish neki ranj-u zahmat
bo‘lsa ilm-u irfondadir.

Navoiy va Jomiy hazrat
bunda ziyo taratmishlar,
Gangir-gungur gurunglari
hanuzgacha ayvondadir.

Bu Markaziy Osiyodir,
shunda hozir Ovrupo ham,
Ovrosiyo bir-biriga
ham mezbon, ham mehmondadir.

Bizga Nizomiy boboni
tilgiromdan ulab bering,
She’r-u g‘azal ganji axir
Ganja, Ozarbayjondadir.

Go‘yo hozir Klavixo
tushib kelmishday “Boing”dan,
Yangi Samarqandga boqib,
tili lol-u hayrondadir.

Kechgan barcha ishdan ogoh
Ibn Arabshohdan so‘rang,
“Afrosiyob”dan tushiboq
hozir Urgut tomondadir.

Buyuk Ipak yo‘lidir bu,
ne karvonlar kelib ketmish,
Butun olam ahli bukun
bir saroy, bir qo‘rg‘ondadir.

Bir temir yo‘l uchun salkam
o‘ttiz yillar kerak bo‘lmish,
Yangi zamon jilolari
qadimiy Zarafshondadir.

Mag‘rib bilan Mashriq desam,
jon-u dillar tutash kelgay,
Qancha orzu va niyatlar
Parij, Rumo, Londondadir.

Luvrdagi san’atingdan
so‘ylar bo‘lsam hayratlarin,
Ajib zavq-u hayajonlar
faranglar-u Makrondadir.

“Euronews” dasturiga
rahmatlarim bordir mening,
Dovrug‘ingni bildi olam
Isponmi yo Olmondadir.

Gyotening men “Sharq-u G‘arb
devoni”dan qarzlarim bor,
Bunday tole na Dante, na
Geyne va na Bayrondadir.

Bir ezgu ish ellar aro
ko‘p ishlarga barham bergay,
Bag‘ir ochsang – bag‘ir ochgay
Chin-Mochin yo Yopondadir.

Bu o‘lkalar bir musht bo‘lib
tugilguvsi besh panjadir,
Bir “Xamsa”dir yaxlit kitob –
bir jild-u besh dostondadir.

O‘zbek desam, asrlarning
guldurosi jam bo‘lgaydir,
Qancha armon – qirg‘iz, qozoq,
tojik bilan turkmondadir.

Odamzodning hali jabr-u
jafolari bitgan emas,
Ming bir ohu afg‘on hamon
bir jafokash afg‘ondadir.

XX asr, deyman,
topib bergil Orolimni,
Dilim giryon, yoqam vayron,
bag‘rim qum-u to‘zondadir.

Najotga zor bugun suv ham,
nabotot ham, hayvonot ham,
Bahrun-najot chinqirig‘i
har nahr-u har ummondadir.

Ey Samarqand, olamshumul
kengashlaring izsiz ketmas,
Inshoolloh, tinchlik, tenglik
bir kun ro‘yi jahondadir.

Hazrat Imom Buxoriydan
“hubbul Vatan...” so‘ylar bo‘lsam.
Ko‘rgan xalqi olam shod-u
ko‘rmaganlar armondadir.

Bahri dilim bir quyoshli
mamlakatday yorishguvsi,
Bir o‘zbekni ko‘rsam agar
Varshavmi, Vashingtondadir.

Ey matonat dunyosiga
fotihlarni bergan diyor,
Mangu so‘nmas yulduzlaring
to ezgulik komrondadir.

Karvon desam, zo‘r karvonga
O‘zing karvonboshidirsan,
Davron desam – davr-u zamon
zo‘r sohibi davrondadir.

Yaratgandan so‘rorim bor:
shu ellarni O‘zing asra,
Dunyo turguncha tursin to
davlati al-omondadir.

STATISTIKA SOHASIDAGI ISTIQBOLLI REJA VA LOYIHALAR KO‘RIB CHIQILDI

Boshlanishi 1-betda

Shu jumladan, soliq organlarining onlayn-kassa ma’lumotlari, elektr energiyasi va tabiiy gaz iste’moli, qishloq xo‘jaligi ekin maydonlari va hosil to‘g‘risidagi ma’lumotlarni avtomatlashtirilgan holda qabul qilish yo‘lga qo‘yildi.

Yig‘ilishda yalpi milliy mahsulotning nominal hajmini hisoblashni yaxshilash bo‘yicha qilingan ishlar yuzasidan axborot berildi.

Bozor xizmatlari, qurilish, qishloq xo‘jaligi, sanoat va byudjet xarajatlarini statistika bilan yanada kengroq qamrab olish natijasida qo‘shimcha 81 trillion so‘m qo‘shilgan qiymat inobatga olinib, 2024-yil yakunlari bo‘yicha YIM hajmi 115 milliard dollardan 121,4 milliard dollarga oshdi.

Shu bilan birga, yashirin iqtisodiyot ulushi 2017-yildagi 50 foizdan 2024-yilda 35 foizgacha kamaygani ta’kidlandi. Yaqin istiqbolda yana 79 trillion so‘mlik norasmiy iqtisodiyotni statistika bilan qamrab olish, yashirin iqtisodiyot ulushini 29 foizgacha tushirish imkoniyati mavjudligi ma’lum qilindi.

Prezidentimiz global bozorda elektron savdo hajmi jadal o‘sayotganini ta’kidladi. Mamlakatimizda bu sohaning o‘sish sur’atlari 9-11 foizga yetishi kutilmoqda. Shuningdek, axborot texnologiyalari va masofaviy xizmatlar, frilans kabi yangi sohalar tez rivojlanyapti. Milliy statistika tizimi oldida bu sohalarni ham qamrab olish bo‘yicha muhim vazifalar turgani ko‘rsatib o‘tildi.

Iste’mol narxlari indeksini tuzishda ma’lumotlarni qo‘lda yig‘ish amaliyotidan voz kechib, AT va sun’iy intellekt texnologiyalariga bosqichma-bosqich o‘tish zarurligi ta’kidlandi.

Milliy statistikani zamonaviy va xalqaro darajada tan olinadigan tizimga aylantirish masalalari ham ko‘rib chiqildi.

Xalqaro “Deloitte” konsalting kompaniyasi tomonidan 23 ta tashabbus va 70 ta loyiha ishlab chiqilgani aytildi. Ularni bosqichma-bosqich amalga oshirish statistikaning aniqligi, tezkorligi va shaffofligini oshirishga xizmat qilishi ta’kidlandi. Bundan tashqari, Jahon banki bilan birgalikda 2030-yilgacha bo‘lgan davrda statistikani rivojlantirish milliy strategiyasi ishlab chiqilmoqda.

Kelgusi yil yanvar oyida boshlanadigan aholini ro‘yxatga olish ishlariga tayyorgarlik masalalari muhokama qilindi.

Hozirgacha 9008 ta mahalla bo‘yicha tashkiliy rejalar tasdiqlandi, ro‘yxatga olishda ishtirok etuvchi 60 ming nafardan ziyod “mahalla yettiligi” vakillari va mas’ul xodimlari uchun maxsus o‘quv kurslari o‘tkazildi.

Ro‘yxatga olish elektron shaklda — maxsus portal orqali o‘tkaziladi. Ma’lumotlar portalga ro‘yxatga oluvchilar tomonidan uyma-uy yurib, planshet qurilmalari yordamida kiritiladi. Jarayonlar geoaxborot tizimi orqali monitoring qilib boriladi. Buning uchun ro‘yxatga olinadigan xonadonlar va turar joylarning geomanzillari shakllantirildi.

Davlatimiz rahbariga hududlarda bu boradagi ishlarning tayyorgarlik holati yuzasidan hisobot berildi.

Ro‘yxatga olish jarayonlarini yanada takomillashtirish yo‘llari, shu jumladan, raqamli platformalardan foydalanish ko‘nikmalarini oshirish, xorijga ishlash, o‘qish yoki xizmat safariga ketgan fuqarolarni ro‘yxatga olish, uyma-uy va onlayn to‘plangan ma’lumotlarni integratsiya qilish bo‘yicha aniq yechimlar ishlab chiqish zarurligi qayd etildi.

Prezidentimiz aniq, tezkor va ishonchli statistika davlat siyosatini belgilash, iqtisodiy va ijtimoiy islohotlarni amalga oshirishning muhim omili ekanini qayd etib, sohani strategik yondashuv asosida transformatsiya qilishni davom ettirish topshirildi.

Mutasaddilarga aholi va qishloq xo‘jaligini ro‘yxatga olish tadbirlarini yuqori saviyada o‘tkazish bo‘yicha ko‘rsatmalar berildi.

O‘zA

YEVROPA ITTIFOQI BILAN AMALIY HAMKORLIKNI KENGAYTIRISH MUHIMLIGI TA’KIDLANDI

Boshlanishi 1-betda

O‘zbekiston — Yevropa munosabatlari jadal rivojlanib borayotgani, ikki va ko‘p tomonlama hamkorlikning yangi keng qamrovli kun tartibi shakllangani mamnuniyat bilan qayd etildi.

Bu yil Yevropa Ittifoqi bilan Kengaytirilgan sheriklik va hamkorlik to‘g‘risidagi bitim (KSHHB) imzolandi, Samarqand va Bryusselda sammitlar bo‘lib o‘tdi, O‘zbekistonning JSTga a’zo bo‘lishi yuzasidan Yevropa Ittifoqi bilan muzokaralar yakunlandi.

Yil boshidan buyon tovar ayirboshlash qariyb 7 foizga o‘sdi. KSHHBning amaliyotga joriy etilishi savdo hajmi va investitsiyalar oqimining sezilarli darajada oshishiga xizmat qilishi ta’kidlandi.

Savdoni kengaytirish va diversifikatsiya qilish uchun hamkorlikning institutsional mexanizmlarini yanada takomillashtirish, sanoat kooperatsiyasi, transport, raqamlashtirish, muhim minerallar, energetika, sog‘liqni saqlash va boshqa ustuvor sohalarda hamda yangi qo‘shma investitsiya loyihalarini ishlab chiqish zarurligi ta’kidlandi.

Xalqaro va mintaqaviy kun tartibidagi dolzarb masalalar yuzasidan ham fikr almashildi.

O‘zA

O‘ZBEKISTON JAHON DIPLOMATIYA MARKAZLARIDAN BIRIGA AYLANMOQDA

Boshlanishi 1-betda

Bu yil mamlakatimiz Global barqaror rivojlanish maqsadlari indeksida 19 pog‘onaga ko‘tarildi va oxirgi 10 yil ichida eng yuqori natijalarga erishgan beshta davlat qatoriga kirdi. Keyingi sakkiz yilda iqtisodiyotimiz ikki baravardan ko‘proqqa oshdi. Kambag‘allik darajasi 35 foizdan 6,6 foizgacha pasaydi.

Ochiqlik siyosati natijasida qariyb 100 ta mamlakat uchun vizasiz rejim joriy etildi. Eksport geografiyasi doimiy ravishda kengayib bormoqda. Bu yil tashqi savdo aylanmasi tarixda birinchi marta 66 milliard dollardan oshdi. Jalb qilingan xorijiy investitsiyalar hajmi 39 milliard dollarga yetdi.

Davlatimiz rahbari, shuningdek, O‘zbekistonning Jahon savdo tashkilotiga a’zo bo‘lishini faol qo‘llab-quvvatlagani uchun elchilar vakillik qilayotgan mamlakatlar hukumatlariga alohida minnatdorlik bildirdi.

Prezidentimiz Gretsiya Respublikasi elchisiga murojaat qilar ekan, ushbu mamlakat O‘zbekistonning Yevropa Ittifoqidagi an’anaviy va istiqbolli sheriklaridan biri ekanini ta’kidladi.

Joriy yilda ikki tomonlama siyosiy maslahatlashuvlar muvaffaqiyatli o‘tkazildi. Aprel oyida Toshkentda Gretsiya elchixonasi o‘z faoliyatini boshladi.

Yil boshidan buyon o‘zaro savdo hajmi 5 baravar oshdi. Farmatsevtika, yengil va oziq-ovqat sanoati, energetika, axborot texnologiyalari va transport sohalarida hamkorlikni rivojlantirish muhimligi ta’kidlandi.

Yaqin fursatda Toshkentda o‘tkazilishi rejalashtirilgan Hukumatlararo komissiya yig‘ilishi va O‘zbekiston — Gretsiya biznes forumining samarali bo‘lishini ta’minlash zarurligi qayd etildi.

Indoneziya Respublikasi bilan munosabatlar haqida gapirar ekan, Prezidentimiz xalqlarimizni azaldan tarixiy, diniy va madaniy aloqalar bog‘lab turganini ta’kidladi.

Ikki mamlakat o‘rtasidagi tovar ayirboshlash hajmi yil boshidan 60 foizga oshgani ta’kidlandi. Kimyo sanoati, qishloq xo‘jaligi, telekommunikatsiya va turizm sohalarida qo‘shma korxonalar muvaffaqiyatli faoliyat yuritmoqda. Dekabr oyida to‘g‘ridan to‘g‘ri aviareyslar yo‘lga qo‘yiladi.

Kelgusi yili Toshkentda Hukumatlararo komissiya yig‘ilishi va biznes forumi hamda Jakartada siyosiy maslahatlashuvlar o‘tkazilishi salmoqli natija berishiga ishonch bildirildi.

Davlatimiz rahbari Latviya Respublikasi bilan munosabatlarni muhokama qilish chog‘ida siyosiy va iqtisodiy aloqalar izchil rivojlanayotgani, ishbilarmon doiralar o‘rtasidagi aloqalar faollashganini ta’kidladi.

So‘nggi 5 yil ichida O‘zbekistonning Latviyaga eksporti va qo‘shma korxonalarning soni uch baravar oshdi. Mamlakatimizda Latviya Investitsiyalar va taraqqiyot agentligining vakolatxonasi faoliyat yuritmoqda.

Yaqinda Rigada O‘zbekiston madaniyati kunlari va Rektorlar forumi muvaffaqiyatli o‘tkazildi.

Migratsiya sohasida kelishuv imzolanishi, aviaqatnovlar ko‘payishi va iqtisodiy hamkorlik mexanizmlaridan samarali foydalanish ikki mamlakat xalqlari yanada yaqinlashishiga xizmat qilishi ta’kidlandi.

Prezidentimiz Fransiya Respublikasi haqida so‘z yuritar ekan, faol siyosiy muloqot tufayli mamlakatlarimiz o‘rtasidagi munosabatlar strategik sheriklik darajasiga ko‘tarilganini ta’kidladi. O‘tgan oyda Strategik rejalashtirish guruhining birinchi yig‘ilishi bo‘lib o‘tdi.

Joriy yilning mart oyida Parijga amalga oshirilgan oliy darajadagi tarixiy tashrif davomida 10 milliard dollarlik qo‘shma loyihalar bo‘yicha kelishib olindi. Yil boshidan o‘zaro savdo hajmi 1,2 milliard dollardan oshdi.

Fransiya taraqqiyot agentligi bilan 2030-yilgacha hamkorlik dasturi tasdiqlandi. O‘zbekiston — Fransiya qo‘shma universiteti ochildi.

Bu yil Parijda bo‘lib o‘tgan O‘zbekiston madaniyati kunlari va turizm salohiyati ko‘rgazmasi xalqlarimiz o‘rtasidagi munosabatlarni yanada mustahkamlashga xizmat qildi.

Kelgusi yilda O‘zbekiston — Fransiya investitsiya kengashining birinchi yig‘ilishi va Hududlararo forumni o‘tkazish zarurligi ta’kidlandi.

Rossiya Federatsiyasi — O‘zbekistonning uzoq yillik strategik hamkori va ittifoqchisi.

O‘tgan yili o‘zaro savdo hajmi 12 milliard dollarga yaqinlashdi. Mamlakatimizda Rossiya sarmoyasi ishtirokida 3 mingdan ortiq korxona faoliyat yuritmoqda. Yil boshidan buyon 4 milliard dollarlik investitsiyalar o‘zlashtirildi. Rossiyaning 15 ta oliy ta’lim muassasasining filiallari samarali faoliyat yuritmoqda.

Joriy yil Parlamentlararo komissiya yig‘ilishi, “INNOPROM” xalqaro sanoat ko‘rgazmasi, Hududlar rahbarlari kengashi, siyosiy maslahatlashuvlar, Rektorlar forumi, Rossiya madaniyati kunlari va boshqa tadbirlar o‘tkazildi.

Iqtisodiy hamkorlik bo‘yicha hukumatlararo komissiyaning yig‘ilishini samarali o‘tkazish, hududlararo muloqotni faollashtirish muhimligi ta’kidlandi.

Yaponiya bilan strategik sheriklikni kengaytirish — tashqi siyosatimizning ustuvor yo‘nalishlaridan biri.

O‘zbekistonda Yaponiya xalqaro hamkorlik agentligi (JICA), Yaponiya tashqi savdo tashkiloti (JETRO) va Nagoya universitetining vakolatxonalari samarali faoliyat yuritmoqda.

Telekommunikatsiya, energetika, sog‘liqni saqlash, infratuzilmani rivojlantirish, ta’lim va turizm sohalarida 8 milliard dollarlik loyihalar amalga oshirilmoqda.

Strategik muloqotning birinchi yig‘ilishi avgust oyida, o‘tgan oy esa Samarqandda Rektorlar forumi bo‘lib o‘tdi. Osakada “Expo — 2025” ko‘rgazmasi doirasida O‘zbekiston Milliy kuni muvaffaqiyatli tashkil etildi.

Keyingi oy Tokioda bo‘lib o‘tadigan oliy darajadagi muzokaralar va ishbilarmon doiralarning muloqotlari ikki tomonlama hamkorlikka yangi sur’at bag‘ishlashiga ishonch bildirildi.

Umumiy siyosiy iroda tufayli so‘nggi yillarda O‘zbekiston — Tojikiston munosabatlari strategik sheriklik va ittifoqchilik darajasiga ko‘tarildi.

Chegara masalalari to‘liq tartibga solindi va transport aloqalari tiklandi. Parlamentlar, hukumatlar, hududlar va ishbilarmon doiralar o‘rtasidagi hamkorlik kuchaydi.

O‘zaro savdo 5 barobardan ziyodga oshib, 1 milliard dollarga yaqinlashdi. “Oybek — Fotexobod” erkin chegaraoldi savdo zonasi va “Andarxon” savdo-logistika markazining tashkil etilishi tovar ayirboshlashni karrasiga oshirishga xizmat qilishi ta’kidlandi.

Sanoat, transport, geologiya, energetika, qishloq xo‘jaligi va suv xo‘jaligi, turizm, ta’lim va madaniyat sohalarida qo‘shma loyihalarni amalga oshirish uchun salohiyat borligi qayd etildi.

Marosim yakunida davlatimiz rahbari yangi tayinlangan elchilarga sharafli faoliyatida ulkan muvaffaqiyatlar tiladi, hamkorlikni mustahkamlash uchun barcha mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanishga chaqirdi, hududlar va xususiy sektor vakillari bilan faol hamkorlik qilishni tavsiya qildi.

O‘z navbatida, xorijiy diplomatlar samimiy qabul va yaratilgan sharoitlar uchun minnatdorlik bildirib, O‘zbekiston bilan ko‘p qirrali hamkorlikni faol rivojlantirish uchun professional tajribasi va bilimlarini to‘liq safarbar etishga tayyor ekanliklarini ta’kidladilar.

O‘zA

O‘ZBEKNING JAVOHIRI JAHONNI LOL QOLDIRDI

Shaxmat bo‘yicha jahon kubogini qo‘lga kiritib, dunyo ahliga yangi O‘zbekiston yoshlarining tafakkuri nechog‘liq yuksakligini ko‘rsatgan shaxmatchimiz Javohir Sindorov kuni kecha tantanali kutib olindi.

Iftixor

Davlatimiz rahbari boshchiligida shu hafta Olimpiya shaharchasida boshlangan tantanavor sport bayrami tarixiy g‘alabalarga ulanib, katta shodiyonaga aylandi. Prezident Olimpiadasi sport musobaqasining tantanali ochilish marosimi vaqtida o‘zbek grossmeysteri Javohir Sindorov shaxmat bo‘yicha jahon kubogi sohibi bo‘lgani to‘g‘risidagi xushxabar millionlab ko‘ngillarga g‘urur, o‘zgacha shukuh olib kirdi.

Bayram shodiyonalari Islom Karimov nomidagi Toshkent xalqaro aeroportida davom etdi. U yerda FIDE jahon kubogida zafar quchgan sportchimizni tantanali kutib olish marosimi bo‘lib o‘tdi. Hukumat a’zolari, sport mutasaddilari, keng jamoatchilik vakillari, shaxmat ishqibozlari ishtirokidagi tadbirda Prezidentimizning “Sindarov Javoxir Sanjarbekovichga “O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatgan sportchi” faxriy unvonini berish to‘g‘risida”gi farmonini Bosh vazir Abdulla Aripov o‘qib eshittirdi.

Tadbir ishtirokchilari Javohir Sindorov va sportchining yaqinlari, butun xalqimizni tarixiy g‘alaba bilan muborakbod etdi. Shu va boshqa g‘alabalar o‘z-o‘zidan bo‘lmayotgani, avvalo, shaxmat o‘zbek xalqi uchun oddiy o‘yin emas, tarixiy qadriyatlardan biri ekani qayd etildi.

Sohibqiron Amir Temur ham jang paytida shatranj o‘ynab, harbiy taktikalarni belgilagani haqida tarixiy manbalarda ma’lumotlar keltirilgan. Undan ham olis tarixga nazar tashlasak, Surxondaryo viloyatidagi Ayritom arxeologik manzilidan I-III asrlarga oid fil suyagidan yasalgan shaxmat donalari topilgan. Bugun ham shaxmat o‘zbek oilalarining sevimli sport turlaridan.

Javohir Sindorovga shu yil 25-30-dekabr kunlari Qatar poytaxti Dohada bo‘lib o‘tadigan jahon championati hamda 2026-yili Samarqand shahrida o‘tkaziladigan 46-butunjahon shaxmat olimpiadasida O‘zbekiston sharafini munosib himoya qilishiga ishonch bildirildi.

> **Keng jamoatchilik vakillari ishtirokida sportchimizga Prezidentimiz sovg‘asi — 3 xonali xonadon kaliti va pul mukofoti, shaxmatchining murabbiyi Roman Vidonyakka pul mukofoti tantanali topshirildi.**

— Yangi O‘zbekiston farzandi ekanimdan faxrlanaman, — deydi Javohir Sindorov. — Xalqaro darajada sportchi bo‘lib yetishishimga sharoit yaratib bergani uchun davlatimizdan cheksiz minnatdorman. Albatta, 27 kun mobaynida Hindistonda kechgan musobaqada qatnashish oson bo‘lmadi. Keyingi turnirlarda ham muvaffaqiyat qozonib, yurtdoshlarimiz, Prezidentimiz ishonchini oqlayman, shaxmat tojini O‘zbekistonga olib kelaman.

FIDE homiyligida ikki yilda bir marta o‘tkaziladigan jahon kubogida g‘alaba qozonish oson emas. Hamyurtimiz dunyoning 200 dan ortiq sara shaxmatchisi qatnashgan turnirda tengsiz ekanini isbotladi. Ushbu musobaqa da’vogarlar turnirida ishtirok etish yo‘llanmasini taqdim etishi bilan ham ahamiyatli. Javohir Sindorov kelgusi yili mart oyida Kiprda o‘tkaziladigan mazkur turnirda ishtirok etadi.

Javohir 2017-yil oktabrda xalqaro usta unvonini qo‘lga kiritgan, 2018-yil grossmeyster darajasiga erishgan. Sportchi o‘sha yilning sentyabrida o‘tkazilgan shaxmat bo‘yicha o‘smirlar o‘rtasidagi jahon championatida ikkinchi o‘rinni egalladi. Yosh, umidli sportchimizni oldinda bundan ham yuksak marralar kutib turganiga ishonchimiz komil.

Sanjar ESHMURODOV,
“Yangi O‘zbekiston” muxbiri

Munosabat

URGUTGA TEMIR YO‘L BILAN ULKAN IMKONIYATLAR KELDI

Prezidentimizning Samarqand viloyatiga tashrifi hududni yaqin istiqbolda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, aholi farovonligini oshirish nuqtayi nazaridan juda samarali bo‘ldi. Zero, davlatimiz rahbari yutuq va kamchiliklarni ko‘rsatib o‘tish bilan birga samarqandliklar oldiga jadal taraqqiyotga erishish borasida yangi vazifalarni ham qo‘ydi.

Tashrifda iqtisodiy ahamiyati jihatidan juda katta, ta’bir joiz bo‘lsa, tarixiy voqelik ham kuzatildiki, bu Urgut tomon yotqizilgan temir yo‘l ishga tushirilishi bilan bog‘liq. Ha, bundan bir necha yillar avval yarim milliondan ortiq aholi yashaydigan, respublikadagi aholisi eng katta tumanga temir yo‘l borishi orzu edi, bugun esa bu real haqiqatga aylandi.

Mazkur loyiha “Urgut” erkin iqtisodiy zonasidagi korxonalarning eksport va import operatsiyalarini amalga oshirish imkoniyatini kengaytirish, umuman, tog‘li tumanda sanoatni yanada rivojlantirish va aholiga qulaylik yaratishga xizmat qilishi bilan ahamiyatli.

Urgutga temir yo‘l keladi deb o‘ylab ham ko‘rmagan edik. To‘g‘risini aytsam, bunday bunyodkorlik tushimizga ham kirmagandi. Shuning uchun ayni kunlarda urgutliklarning quvonchi, his-hayajoni cheksiz. Yana bir quvonchli xabar esa 2025-yil qadimiy Urgut uchun tarixiy davr bo‘lishidan darak berdi. Ya’ni tumanda hatto aeroport qurish masalasi ham ko‘tarildi-da.

Mamlakatimizning qulay geografik joylashuvi va sanoatning barqaror rivojlanishi temir yo‘l transporti ahamiyatini yanada oshirmoqda. Haqli ravishda aytish kerakki, so‘nggi yillarda O‘zbekiston temir yo‘llari ulkan o‘zgarishlarga yuz tutdi va qator yutuqlarni qo‘lga kiritdi.

Temir yo‘l katta tarmoq, uni transformatsiya qilish ham, tabiiyki, ko‘p vaqt va mablag‘ talab etadigan jarayon. Bugun ancha yillar transformatsiyadan chetga qolgan soha yangi bosqichga chiqmoqda.

Transport qulayliklari mamlakat rivojini ko‘rsatuvchi va buni ta’minlovchi omillardan biri. Yurtimizda soha infratuzilmasi yangilanib, sharoitlar kengaytirilayotgani o‘z natijasini bermoqda. Amalga oshirilayotgan loyihalar shunchaki transport infratuzilmasini rivojlantirish emas, balki hududlarning barqaror taraqqiyotini ta’minlashga qaratilgan keng qamrovli siyosatning bir qismi.

Yana bir muhim jihat, yuk tashish logistikasi bilan bog‘liq. Dunyo tajribasida temir yo‘lda mahsulot tashish bilan bog‘liq xarajatlar juda arzon hisoblanadi. Toyloqda ham, Urgutda ham maxsus iqtisodiy zonalar mavjud, yana yangi logistika markazlari bunyod etilyapti.

Shu paytgacha bu tumanlardan mahsulotlar katta yuk tashish mashinalarida olib ketilib, Samarqandda yuk poyezdlariga yuklangan. Yoki teskarisi. Bu tadbirkorlar uchun noqulaylik tug‘dirishi bilan birga ikki karra xarajatni ham talab etardi.

Sanoat, ishlab chiqarish, turizm, umuman, temir yo‘lning kelishi ko‘plab tarmoqlarga juda katta qulayliklar yaratadi va rivojida muhim o‘rin tutadi. Bu esa mazkur tumanlar iqtisodiyoti va odamlar turmush tarzi yaxshilanishi uchun katta imkoniyat.

Joriy yil fevral oyida qurilishi boshlangan ushbu temir yo‘lning umumiy uzunligi 55 kilometrni tashkil etadi. Loyiha doirasida ikkita vokzal, “Urgut” erkin iqtisodiy zonasida ikkita yuk stansiyasi hamda bir qator ko‘priklar barpo etildi. E’tiborlisi, mazkur liniyani kelgusida to‘liq elektrlashtirish rejalashtirilgan.

Poyezdlar qatnovi yo‘lga qo‘yilishi orqali yiliga 359 ming yo‘lovchi va 8,2 million tonna yuk tashish imkoni yaratiladi. Yo‘nalish Samarqand shahri, Toyloq va Urgut tumanlari aholisi uchun xavfsiz va zamonaviy transport xizmati taqdim etishi bilan ahamiyatli. Shuningdek, ichki turizm rivojiga katta turtki beradi.

Urgut tumani nafaqat ishlab chiqarishda, balki turizm sohasida ham o‘z o‘rniga ega. Temir yo‘l kelishi aholi uzog‘ini yaqin qilish bilan birga ishlab chiqarilgan yuqori sifatli mahsulotlarni xorij bozoriga eksport qilish imkoniyatini oshiradi. Xorijlik sayyohlar oqimini ko‘paytiradi.

Bir so‘z bilan aytganda, temir yo‘l tizimidagi har bir loyiha, eng avvalo, aholiga qulaylik yaratish, hudud iqtisodiyotini rivojlantirish va sayyohlik jozibadorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Mavlon BOBOXONOV,
Xalq deputatlari Samarqand viloyati kengashi deputati

PREZIDENT OLIMPIADASI

> BUNYOD ETILGAN OLIMPIYA SHAHARCHASI ODDIY SPORT INSHOOTI EMAS, BALKI YANGI O‘ZBEKISTON SPORT SIYOSATINING ISTIQBOLINI BELGILAYDIGAN TARIXIY LOYIHADIR.

KIMLAR UCHUN HAVAS BIZNING SHAVKATIMIZ, SHONIMIZ

YOXUD MILLIY SPORT SIYOSATINING YANGI BOSQICHI

Nodir MAHMUDOV,
“Yangi O‘zbekiston” muxbiri

I

Sohada yangi faoliyat boshlagan davrimda tahririyat tomonidan poytaxt mahallalarining birida foydalanishga topshirilgan kichik stadion — bolalar sport maydonchasidan reportaj tayyorlash haqida topshiriq oldim. Mustaqillikning dastlabki yillari, respublika endi-endi oyoqqa turib, o‘zini o‘nglab olish harakatiga zo‘r bergan vaqtlar. Mahalla miqyosida stadion qurilgani mahalliy aholi uchun ham, biz, jurnalistlar uchun ham olamshumul voqea sifatida qabul qilinardi.

Yodimda, menga intervyu bergan mutasaddilar ham, o‘sha maydonchada to‘p tepayotgan murg‘ak qalbli bolajonlar ham ko‘zlari quvonchdan, hayratdan yonib, qoniqish bilan to‘lib-toshib so‘zlagan edi. Qolaversa, o‘zim ham bu haqida to‘lqinlanib yozganman. Vaziyat shunaqa bo‘lgan.

Yosh mustaqil davlat uchun sport tizimidagi bu kabi qurilish, kichik bunyodkorlik ishlari quvonchli voqea sifatida talqin qilinishi tabiiy hol. Keyin rivojlanish, taraqqiyot, sa’y-harakatlar davom etdi. Sekin-sekin yozilajak mavzular mahalladan tuman, shahar, respublika miqyosidagi qurilish, tiklanish, muvaffaqiyat, g‘alaba va bunyodkorliklarga ko‘chdi.

Yangi O‘zbekistondagi rivojlanish davri, tizimli islohotlar ortidan esa yurtimizning imkoniyatlari yirik va muhim xalqaro miqyoslarga da’vogar bo‘lib turibdi. Endi bizga ichki imkoniyat va salohiyatimizni ishga solib, dunyo arenalarida bo‘y ko‘rsatish, milliy ruhni namoyish qilish yarashadi. Bu shonli, shuhratli va shavkatli yo‘lga chiqib olganimiz natijasida bizga beg‘araz havas qiluvchilar ko‘paydi. Dunyodagi eng nufuzli va yetakchi nashrlar sahifalarida o‘zbek sportining yutuq va natijalari omillari tahliliga bag‘ishlangan maqolalar tez-tez chop etila boshladi. Ayni mavzu oliy sport doiralarining muhokama markazidan joy olishi oddiy holga aylandi.

Boisi, so‘nggi yillarda yurtimizda sport sohasida ham ulkan islohotlar avj pallaga kirdi. Davlatimiz rahbarining tashabbusi va davlat dasturlarida belgilangan aniq maqsadli yo‘nalishlar orqali sport nafaqat sog‘lom turmush tarzini qaror toptirish, balki mamlakatimiz nufuzini xalqaro maydonda yuksaltirishning muhim vositasiga aylandi.

Sohada amalga oshirilayotgan ishlar, ayniqsa, yoshlar tarbiyasi, ularning jismoniy va ma’naviy kamolotini ta’minlashda ulkan ahamiyat kasb etmoqda. Islohotlar jarayonida asosiy e’tibor “Sog‘lom avlod — sog‘lom kelajak” tamoyiliga qaratilgan. Zero, kuchli davlat qurishning, jamiyatda ma’naviy va intellektual yuksalishga erishishning poydevori sog‘lom va barkamol avloddir.

Ayni bois, yurtimizda sport infratuzilmasini rivojlantirish, zamonaviy sport majmualarini barpo etish, ommaviy sportni keng targ‘ib qilishga katta e’tibor berilayotir. So‘nggi yillarda sohani rivojlantirishga qaratilgan qator dasturlar qabul qilindi. Bu, o‘z navbatida, aholi, ayniqsa, yoshlarning sportga qiziqishini oshirdi.

Natijalar esa birma-bir bo‘y ko‘rsatib bormoqda. O‘tgan yili Parijdagi Olimpiya va Paralimpiya o‘yinlarida mard va bahodir sportchilarimiz chinakam jasorat ko‘rsatdi. Ana shunday zafarli yurishning davomi sifatida joriy yilda yoshlarimiz jahon universiadasida 13-o‘rinni, Bahraynda o‘tkazilgan Yoshlar o‘yinlari va Saudiya Arabistonidagi Islom birdamligi musobaqalarida faxrli 2-o‘rinni egalladi. Ayniqsa, o‘g‘il-qizlarimiz jahon, Osiyo va Olimpiya o‘yinlarida 50 dan ortiq rekord natijaga erishgani yurtimizning xalqaro Olimpiya harakatidagi o‘rni va nufuzini yaqqol ko‘rsatib turibdi. Bunday yutuqlarni qo‘lga kiritishda sportchilar uchun zamonaviy shart-sharoitlar yaratish, tayyorgarligini xalqaro mezonlar asosida tashkil etishning ahamiyati yanada oshadi.

II

Shu maqsadda davlatimiz rahbari tashabbusi bilan 2022-yil 9-noyabr kuni tariximizda ilk bor Olimpiya shaharchasi qurilishiga kirishildi. Bu majmua nafaqat zamonaviy sport infratuzilmasi, balki milliy sport siyosatida yangi bosqichning ramziga aylandi.

Ushbu shaharcha, Prezidentimiz ta’biri bilan aytganda, xalqimizning yuksak bunyodkorlik salohiyati va o‘zbek sportining olamshumul yutuqlari timsoli bo‘lib qolishi lozim edi. Oradan qisqa vaqt o‘tdi, bu orzu amaliy hayotga ko‘chdi. Bugun Olimpiya shaharchasi nafaqat yurtimiz, balki butun Markaziy Osiyo mintaqasidagi eng yirik va zamonaviy sport maskani sifatida yuz gektardan ortiq maydonda barpo etildi. Uch yil davomida ro‘yobga chiqarilgan loyiha qiymati qariyb 290 million dollarni tashkil qildi. Noyob loyiha Xitoyning “CAMC Engineering” kompaniyasi tomonidan xalqaro standartlar asosida amalga oshirildi.

Shaharcha 5 ta asosiy sport majmuasini o‘z ichiga olgan: velodrom, stadion, suv sporti saroyi, jamoaviy va yakkakurash sport turlari majmualari. U nafaqat sportchilar, balki tomoshabinlar, murabbiylar, turli sport federatsiyalari hamda ilmiy-tadqiqot muassasalari uchun ham qulaylik yaratib, sport sohasining barcha tarmoqlarini bir-biri bilan uzviy bog‘laydigan ulkan markazga aylandi. Beshta asosiy sport majmuasidan tashqari hududda futbol, tennis, xokkey kabi sport turlari uchun ochiq maydonlar, paralimpiya yotoqxonasi, sport tibbiyoti markazi va ilmiy-tadqiqot muassasalari joylashgani uning imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda.

— Yangi, muhtasham sport majmuasining qurib bitkazilishi faqat xalqimizning emas, jahon sport hamjamiyatining ham olamshumul yutug‘i bo‘ldi, — deydi Milliy olimpiya qo‘mitasi bosh kotibi Oybek Qosimov. — Zero, sport dunyoda do‘stlik, o‘zaro teng manfaatli hamkorlik, tinchlik va rivojlanishni targ‘ib etishda muhim vosita hamdir. Prezidentimiz ushbu loyihani yaratish g‘oyasi tug‘ilgan ilk kunlardayoq yana bir masalaga e’tibor qaratdi. Ya’ni bunday ulkan inshootlar faqat sport musobaqalari o‘tadigan joy bo‘libgina qolmasligi, mamlakatning sport salohiyatini yuksaltirish, yoshlar, sportchilar, jumladan, xalqimiz sport bilan shug‘ullanishida uning bazasidan oqilona foydalanish masalasi kun tartibiga ko‘tarildi. Ushbu majmuani loyihalashtirish bosqichidan toki qurilishigacha ana shu masalalar ham e’tiborda bo‘ldi.

Qisqa muddat ichida qurib bitkazilgan shaharcha yurtimiz sport siyosatida yangi bosqichni boshlab berdi. U sport siyosatidagi uzoqni ko‘zlagan, strategik ahamiyatga ega loyiha. Har bir sport inshooti nafaqat yuqori darajadagi musobaqalarni qabul qilish, balki yoshlar sportini rivojlantirish, sport ilmi va tibbiyotini kuchaytirish, shu bilan birga, mamlakat nufuzini xalqaro maydonda yuksaltirishga xizmat qiladi.

Olimpiya shaharchasi faqat sport inshootlari emas, balki sport fanlari markazi sifatida ham tashkil etilgan. Bu yerda Sport vazirligi, Antidoping agentligi, Davlat sport akademiyasi, Jismoniy tarbiya ilmiy-tadqiqot instituti, Sport turlarini rivojlantirish markazi joylashtirilgan. Shu tariqa sport ilmi, tibbiyoti va amaliyoti uyg‘unlashgan holda ish olib boriladi.

Davlatimiz rahbari joriy yil 18-avgust kuni Toshkent shahrida qurib bitkazilgan Olimpiya shaharchasi, Yuqori Chirchiq tumanidagi Milliy futbol markazi faoliyati hamda yangi turizm infratuzilmasi obyektlari bilan tanishgan edi.

Olimpiya shaharchasi qurilishiga tamal toshi qo‘yilgan 2022-yil 9-noyabr kuni Prezidentimiz inshoot me’moriy jihatdan mukammal, energiya tejamkor va eng ilg‘or innovatsion yechimlarni mujassam qilgan zamonaviy majmua bo‘lishini ta’kidlagandi:

— Avvalo, sportchilarimiz va federatsiyalarni mana shunday maskan bilan tabriklayman. Bu bilan yosh avlod salomatligiga, bo‘lajak yutuqlarga katta poydevor qurdik. Lekin bu ishning eng osoni. Qiyini — sport turlarini ommalashtirish, professional sportchilarni tayyorlash. Biz sportni ham salomatlik, ham natijadorlik nuqtayi nazaridan rivojlantirib boramiz. Xudo xohlasa, bunday Olimpiya shaharchalari viloyatlarda ham quriladi. Asosiy maqsad — yoshlarimizning sog‘lom va barkamolligi.

Mutasaddilarga sohani raqamlashtirish, sport federatsiyalari faoliyatini kuchaytirish, natijador sport turlarini ko‘paytirish bo‘yicha ko‘rsatmalar berildi.

— Olimpiya shaharchasi mamlakatimiz sportining ilmiy, amaliy, o‘quv-mashg‘ulot markazi, davlat siyosatining uzviy qismi sifatida yurtimiz yoshlari uchun yangi imkoniyatlar eshigini ochadi, — deydi Oliy Majlis Qonunchilik palatasining Fan, ta’lim, madaniyat, sport va yoshlar masalalari qo‘mitasi raisi Nodir Jumayev. — U orqali nafaqat yuqori sport natijalariga erishish, balki ommaviy sportni keng yo‘lga qo‘yish, aholi salomatligini mustahkamlash, yosh avlodni barkamol qilib tarbiyalash kabi ustuvor vazifalar hal etiladi. Bunyod etilgan Olimpiya shaharchasi oddiy sport inshooti emas, balki yangi O‘zbekiston sport siyosatining istiqbolini belgilaydigan tarixiy loyihadir.

III

Yana bir jihat: Prezidentimizning shu yil 8-iyuldagi qarori bilan O‘zbekiston sportchilarini 2028-yilgi Olimpiya va Paralimpiya o‘yinlariga tayyorlash dasturi qabul qilindi. Ishlarni tizimli tashkil etish maqsadida Milliy olimpiya qo‘mitasining 14 ta hududiy bo‘limi tashkil etildi. Qoraqalpog‘iston Respublikasi Jo‘qorg‘i Kengesi Raisi, viloyatlar va Toshkent shahri hokimlari Olimpiya harakatini rivojlantirish bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining maxsus vakili etib belgilandi. Har bir hududga Sport vazirligi va Olimpiya qo‘mitasidan mas’ullar biriktirildi.

Asosiy maqsad yuqori sport natijalariga erishish uchun doimiy va mustahkam zamin yaratishdir. Shuningdek, iqtidorli sportchilarni eng quyi bo‘g‘indan boshlab saralash va professional etib tayyorlash uchun uch bosqichli “Yangi O‘zbekiston Olimpiya cho‘qqilari” musobaqasi yo‘lga qo‘yildi. Uning final bosqichi har yili Olimpiya shaharchasida Prezident Olimpiadasi sifatida o‘tkaziladi. G‘olib va sovrindor sportchilar Olimpiya markazlariga jalb etilib, professional tayyorgarlik bosqichiga kirishadi.

Davlatimiz rahbari 26-noyabr kuni Olimpiya shaharchasidagi stadionda Prezident Olimpiadasining tantanali ochilish marosimida ishtirok etdi va nutq so‘zladi.

— Bugun yangi O‘zbekiston timsoli bo‘lgan mana shu muazzam Olimpiya shaharchasida sizlar bilan birga Prezident Olimpiadasi o‘yinlariga start bermoqdamiz. Mamlakatimizda birinchi marta o‘tkazilayotgan, butun yurtimiz yoshlarini olimpiya harakatining ezgu g‘oyalari asosida birlashtirayotgan ushbu sport bayrami barchamizga muborak bo‘lsin! — dedi davlatimiz rahbari.

O‘yinlar nizomiga muvofiq, Olimpiya shaharchasida boks, erkin va ayollar kurashi, Chirchiq olimpiya va paralimpiya sport turlari markazida og‘ir atletika, gimnastikaga ixtisoslashtirilgan respublika bolalar va o‘smirlar olimpiya zaxiralari maktabida badiiy gimnastika musobaqalarining dastlabki bellashuvlari bo‘lib o‘tdi.

26-noyabrdan yunon-rum kurashi va yengil atletika musobaqalari start olgan bo‘lsa, 30-noyabrdan basketbol o‘yinlari, 2-dekabrdan stol tennisi musobaqalariga kirishiladi. 10 ta olimpiya sport turida o‘tayotgan va 5-dekabrga qadar davom etadigan bahslarda 15-17 yoshdagi yosh va umidli sportchilar ishtirok etmoqda.

Musobaqaning tuman va viloyat bosqichlarida umumta’lim maktablaridagi sport to‘garaklari, xususiy sport klublari va 310 ta sport maktabidan 100 mingdan ortiq yosh ishtirok etdi. Eng yuqori natijaga erishgan 3 mingdan ziyod o‘g‘il-qiz Prezident Olimpiadasiga keldi. Bu vatanimiz sharafini xalqaro musobaqalarda himoya etadigan mahoratli sportchilarimiz zaxirasiga yana yuzlab iste’dodlar kelib qo‘shilayotganidan dalolat.

Bundan buyon har yili o‘tkaziladigan Prezident Olimpiadasi yangi iqtidorlarni kashf qilib, samarali seleksiya tizimiga aylanadi. Kelgusi yildan boshlab suv sporti, velosport, triatlon, qilichbozlik va jamoaviy o‘yinlar bo‘yicha ham musobaqalar o‘tkazilib, sport turlari soni 20 taga yetkaziladi. 2026-yilda 46-jahon shaxmat olimpiadasi, 2027-yilda 20 yoshgacha bo‘lgan futbolchilar o‘rtasida jahon championati hamda 2029-yilda yoshlar Osiyo o‘yinlari O‘zbekistonda o‘tkaziladi.

— Bunday yirik musobaqalar xalqimiz, ayniqsa, yoshlarimiz uchun katta bayram, katta mahorat maktabi bo‘ladi, mamlakatimizning do‘stlik va hamkorlik diyori sifatida xalqaro obro‘-e’tiborini yanada oshiradi. Prezident Olimpiadasi tizimi esa, hech shubhasiz, bunday musobaqalarga javohir sportchilarni tanlab olishga, xususan, 2028-yilda Los-Anjelesda o‘tadigan Olimpiya o‘yinlari uchun har bir hududdan litsenziyalar sonini ko‘paytirishga xizmat qiladi, — dedi Prezidentimiz.

IV

Davlatimiz rahbari Prezident Olimpiadasi musobaqalarining tantanali ochilish marosimida nutq so‘zlayotgan pallada dunyo uzra bir xushxabar tarqaldi: “O‘zbek o‘g‘loni Javohir Sindorov shaxmat bo‘yicha jahon kubogi g‘olibi!”. Prezidentimiz marosimdagi nutqini to‘xtatib, quvonchli yangilik — yurtdoshimizning g‘alabasini e’lon qildi va championni qutladi. Yig‘ilganlar ham Javohirni olqishladi.

— Ushbu buyuk g‘alaba bilan chin dildan tabriklayman. Sen o‘zbek o‘g‘loni, yangi O‘zbekiston farzandi nimalarga qodir ekanini dunyoga ko‘rsata olding. Sendek farzandim borligi bilan faxrlandim, xalqimiz faxrlandi. Ilohim, g‘oliblik yo‘li bardavom bo‘lsin, — dedi davlatimiz rahbari marosimdan so‘ng telefon orqali championni tabriklab.

O‘z navbatida, Javohir Sindorov bu g‘alaba kelgusidagi yanada ulkan zafarlarning boshlanishi ekaniga umid bildirib, jahon shaxmat tojini ham vatanimizga olib kelamiz deb va’da berdi. Yaratilgan imkoniyat va ko‘rsatilayotgan e’tibor uchun Prezidentimizga minnatdorlik izhor etdi.

Javohir Sindorov shu paytgacha FIDE jahon kubogini yutgan eng yosh (19 yosh) chempion bo‘lib tarixga kirdi! Hindistonning Goa shahri mezbonlik qilgan FIDE jahon kubogi — 2025 g‘olibligi Javohirga kelasi yili mart oyida Kiprda o‘tkaziladigan nomzodlar turnirida ishtirok etish uchun rasmiy yo‘llanmani ham taqdim qildi.

V

Joriy yil 2-oktabr kuni FIFA kengashi yig‘ilishida futbol bo‘yicha 20 yoshgacha bo‘lganlar o‘rtasida 2027-yilgi jahon championatini O‘zbekiston va Ozarbayjonda o‘tkazish qarori qabul qilindi. Uning doirasidagi o‘yinlar ikki mamlakatdagi 3 tadan stadionda o‘tkaziladi. Final va yarim final o‘yinlari sig‘imi 50 mingdan ko‘p bo‘lgan stadionda o‘tkazilishi FIFA talablaridan biri hisoblanadi.

Shu bois, mamlakatimiz futboli uchun muhim yana bir yirik loyiha — Yangi Toshkent stadioni qurilishiga start berildi. Prezidentimiz 11-noyabr kuni zamonaviy futbol stadioni qurilishiga tamal toshi qo‘ydi. Yangi Toshkent hududidagi barcha loyihalar zamonaviy me’morlik va milliy qadriyatlar uyg‘unligida ekologik va “aqlli boshqaruv”ga asoslanib barpo etilmoqda. Shu umumiy konsepsiya asosida quriladigan yangi stadion ham tabiat bilan uyg‘un bo‘ladi hamda “yashil energiya” va “qulay muhit” tamoyillariga asoslanadi.

Yangi Toshkent stadioni FIFAning barcha talablariga mos ravishda barpo etiladi hamda Osiyodagi eng yirik va zamonaviy infratuzilmaga ega futbol maydonlaridan biri bo‘ladi. Bu inshoot ertaga nafaqat 2027-yilgi 20 yoshgacha bo‘lganlar o‘rtasidagi jahon championati, balki butun o‘zbek futboli va yoshlar sportining kelgusi rivoji uchun ham xizmat qiladi.

Ellik besh ming o‘rinli yangi stadion milliy jamoamizdan tashqari professional klublarimiz uchun ham katta imkoniyat yaratadi. Endi nufuzli xalqaro musobaqalarni yurtimizda o‘tkazish, dunyo futboli elitasi bilan hamkorlik qilish imkoni paydo bo‘lmoqda. Bu orqali mamlakatimizda sport turizmi, zamonaviy tadbirlar madaniyati ham rivojlanadi.

Quvonarlisi, sport sohasiga qaratilayotgan alohida e’tibor tufayli mazkur va yana boshqa yirik sport inshootlarini barpo qilishga vaziyat yetildi. Zero, sportchilarimiz erishayotgan, qo‘lga kiritayotgan ulkan yutuqlar, yurtimizning ko‘plab nufuzli tadbirlarga, jumladan, jahon miqyosidagi xalqaro sport musobaqalariga mezbonlik qilayotgani bunga izn beradi.

Futbol bo‘yicha olimpiya jamoamiz Parij — 2024 Olimpiadasida birinchi marta ishtirok etdi. Tariximizda ilk bor milliy terma jamoamiz kelgusi yilda o‘tadigan jahon championati yo‘llanmasini qo‘lga kiritdi. O‘zbekiston o‘smirlar (U17) terma jamoasi murakkab, mashaqqatli va matonatli yo‘lni bosib o‘tib, o‘z tarixida uchinchi marta Osiyo championati finaliga chiqdi va qahramonlarcha g‘alaba qozondi. Ular Qatarda o‘tgan jahon birinchiligida ham Osiyo championi sifatida mamlakat sharafini munosib himoya qildi, nomdor jamoalardan nafaqat qolishmasligini, balki ustun ham ekanini isbotladi.

VI

Dunyoda bir mamlakat bayrog‘i boshqa davlat hududida ko‘tarilib, madhiyasi yangrashi uchun ikkita sabab bor: birinchisi — oliy darajadagi tashrif, ikkinchisi — sport musobaqasidagi g‘alaba! Ana shu ikkinchi sabab xuddi birinchisi kabi bizni doim hayajonga soladi, qalbimizda iftixor tuyg‘usini kuchaytiradi.

Maqola avvalida bitta mahalla uchun tiklangan stadion ortidan bolajonlar quvonchi, hayrati, qoniqishi haqida so‘z ochgan edik. Bugun ana shu holatni har birimizda kuzatish mumkin. Zero, barcha sa’y-harakat — ushbu bunyodkorlik, islohot, g‘alaba va natijalar sport muxlisiyu ishqibozlari uchun. O‘sha muxlis esa siz bilan men, ya’ni xalqimizdir.

Jarayon

Geologiya-qidiruv ishlari natijasida mineral xomashyoga boy mamlakatlarning iqtisodiy-ijtimoiy rivojlanish ko‘rsatkichlari yuqori bo‘lgani tarixdan ma’lum. O‘zbekiston ham yer osti tabiiy qazilmalariga boy davlat. Uning zaminida sanoat va investitsiyalar o‘sishi uchun asos yaratuvchi oltin, uran, mis, kamyob metallar va boshqa strategik zaxiralar mavjud. Sohaning alohida ahamiyatini inobatga olgan holda 2021-yilda “O‘zbek geologiya qidiruv” aksiyadorlik jamiyati tashkil etilib, uning zimmasiga geologiya-qidiruv ishlarini modernizatsiya qilish va rivojlantirish vazifasi yuklatildi.

GEOLOGIYA – IQTISODIYOTIMIZNING ASOSIY POYDEVORI

Shamsiddin ALIMOV,
“O‘zbek geologiya qidiruv” aksiyadorlik jamiyati boshqaruv raisi

Bugun barqaror taraqqiyot, “yashil” energetika va strategik xomashyo turlariga jahon hamjamiyatining qiziqishi ortib borayotgan bir paytda geologiya-qidiruv ishlarining ahamiyati milliy iqtisodiyot doirasidan chiqib, xalqaro drayver sohaga aylanmoqda.

So‘nggi yillarda yurtimiz har tomonlama o‘sib, rivojlanmoqda. Albatta, bu o‘zgarishlar mamlakatimizdagi odilona siyosat natijasidir. Bugun geologiya sohasi rivojining ham huquqiy asoslari mustahkamlandi. Geologiya korxonalarini ilg‘or xalqaro tajriba asosida transformatsiya qilish orqali ularda samarali boshqaruv tizimini joriy etish, foydali qazilmalarning yangi konlarini ochishga yo‘naltirilgan ishlar tannarxini pasaytirish, konlarni o‘zlashtirish uchun to‘g‘ridan to‘g‘ri xorijiy investitsiya oqimini ko‘paytirish maqsadida 2021-yilda “Markaziy laboratoriya” va “Geoburtexnika” DUKlari, “Samarqandgeologiya”, “Surxongeologiya”, “Toshkentgeologiya”, “Qizilqumgeologiya” va “Hisorgeologiya” AJlarni qo‘shib yuborish orqali ular negizida “O‘zbek geologiya qidiruv” AJ tashkil etilgan edi. Natijada O‘zbekiston hududida geologiya-qidiruv ishlariga xizmat ko‘rsatuvchi zamonaviy korporativ boshqaruv tizimiga ega yagona tashkilot paydo bo‘ldi. Bu transformatsiya jarayoni nafaqat boshqaruvda, balki geologiya-qidiruv ishlari samaradorligi va natijadorligini oshirishda ham tub burilish yasadi. O‘tgan davr mobaynida korxona sohaga zamonaviy va yuqori samarali uskunalarni, ilg‘or texnika va innovatsion texnologiyalarni joriy etish hamda sohani modernizatsiyalash hisobiga geologiya-qidiruv ishlarini uch barobar oshirdi. Bugungi kunda AJda 4,5 mingdan ziyod malakali mutaxassis faoliyat yuritadi. AJ tarkibida 4 ta markaziy geologiya-qidiruv ekspeditsiyasi va Regional markaziy geologiya tasvirlash ekspeditsiyasi, Markaziy geologiya-geofizika ekspeditsiyasi, shuningdek, 5 ta tahlil laboratoriyasi, 13 ta dala ekspeditsiyasi mavjud bo‘lib, ular geologiya-qidiruv ishlarini jadal amalga oshirmoqda.

Mamlakatimiz iqtisodiyotining tayanchi, sanoatning qon tomiri bo‘lgan geologiya sohasida yangi davr boshlandi. Sohaga eng ilg‘or texnologiyalar olib kirildi. Natijada yer osti boyliklari zaxirasi va prognozlari karrasiga o‘sdi. Sohaga 3D seysmorazvedka, aerogeofizika, raqamli geologiya joriy etildi.

Geologiya-qidiruv ko‘zga ko‘rinmas, ammo mashaqqatli mehnat. Geologlarning har bir topilmasi yangi zavod, yangi ish o‘rnidir. O‘zbekistonda, ayniqsa, sanoat uchun muhim bo‘lgan volfram, molibden, magniy, litiy, germaniy, grafit va titan kabi 30 dan ortiq texnologik mineral mavjud. Bu kabi foydali qazilmalarni izlab topish va o‘zlashtirish konchilik, metallurgiya, energetika, kimyo va qurilish sanoatining barqaror ishlashi uchun poydevor bo‘ladi. Afsuski, ilgari bu salohiyat to‘liq ro‘yobga chiqarilmagan, foydali qazilmalarni izlash, texnogen chiqindilarni qayta ishlash va mahsulotga aylantirish borasida yetarlicha investitsiya jalb etilmagan edi. Geologiya sohasi yangi bosqichga olib chiqilishi natijasida bugun yangi konlar ochilib, sanoat tarmoqlari kengaymoqda.

“O‘zbek geologiya qidiruv” AJ o‘tgan to‘rt yil mobaynida 13 ming kvadrat kilometrdan ziyod hududda geologiya-qidiruv ishlarini olib bordi. Buning natijasida 20 ga yaqin kon zaxiralari hisoblab chiqildi va davlat zaxiralari komissiyasida tasdiqlandi. Xususan, Avliyo, Ko‘rmitin, Aqba, Hayotboshi, Zimbiltov, Vodiy (oltin), Miskon (mis), O‘rikli, Nilyu (ko‘mir), Sariko‘l, Xo‘jadiq (volfram), Xondiza, Maydonsoy, Lashkerek (polimetall), Qo‘rg‘ontosh, Tubegatan (kaliy), Sho‘rop (gips), Vandon (qum-shag‘al) kabi konlar shular jumlasidandir. Bu kabi foydali qazilmalar “yashil” energetika, elektromobil va yuqori texnologiyali mahsulotlar ishlab chiqarishga xizmat qiladi.

So‘nggi yillarda yuqori qo‘shilgan qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarishga qaratilgan yirik loyihalar bo‘yicha ishlar ko‘paymoqda. Eng muhim vazifalardan biri zamonaviy texnologiyalar asosida qimmatbaho xomashyoni rudadan ajratib olish, uni tozalash va yuqori sifatli mahsulotga aylantirishdir. Bu borada “O‘zbek geologiya qidiruv” AJ muhim rol o‘ynamoqda. Jamiyat foydali qazilmalarni aniqlash, ularni sanoatga yo‘naltirish bo‘yicha salmoqli loyihalarni amalga oshirmoqda. Geologik izlanishlar o‘rta va uzoq muddatli dasturlar asosida yuritiladi hamda har yili yangilanib boriladi. Bugungi kunda eng faol geologiya-qidiruv ishlari Navoiy, Samarqand, Toshkent va boshqa viloyatlarning tog‘ va tog‘oldi hududlarida keng ko‘lamda davom etmoqda. Foydali qazilmalar zaxiralarini oshirish aksiyadorlik jamiyat oldida turgan asosiy vazifalardan.

Sohaga ilg‘or uskunalar, innovatsion texnologiyalar joriy etildi. Bu esa, o‘z navbatida, ish sifati va sur’atini sezilarli darajada oshirdi. Bugungi kunda “O‘zbek geologiya qidiruv” AJ chuqurligi 2 kilometrgacha bo‘lgan, foydali qazilmalar uchun mo‘ljallangan ko‘p yo‘nalishli burg‘ilash uskunalarining eng yirik parkiga ega. AJ “DBC Makina” kompaniyasining jahon standartlariga mos zamonaviy gidravliklashtirilgan “ESD-9”, “S-15 21” va “SONMAK” kompaniyasining “RX-4” markali ellikdan ortiq burg‘ilash uskunasini sotib oldi va ish jarayoniga tatbiq qildi. Buning natijasida burg‘ilash parki 56 foiz yangilanib, burg‘ilash uskunalari 151 taga yetdi, yordamchi maxsus texnika vositalari soni 400 dan oshdi.

Hozir ilgari o‘rganilmagan maydonlar to‘liq qamrab olinmoqda. Yil sayin foydali qazilmalar ro‘yxati kengaymoqda, zamonaviy, jumladan, aerogeofizika usuli qo‘llanilmoqda. Bu usul havodan turib, yer qatlamining geofizik xususiyatlarini tez va aniq o‘rganish imkonini beradi. Ilgari konlarni aniqlash uchun o‘n yillar kerak edi, hozir esa bu ish bir necha yil ichida bajarilmoqda.

2025-yilda “O‘zbek geologiya qidiruv” AJ tomonidan 100 dan ortiq loyiha doirasida geologiya-qidiruv ishlari rejalashtirilgan. Hozir mineral xomashyo bazasini rivojlantirish va qayta tiklash davlat dasturi doirasida oltin, kumush, mis, qo‘rg‘oshin, rux, volfram kabi rudali foydali qazilmalar hamda qurilish materiallari va kimyo sanoatida qo‘llanadigan resurslar bo‘yicha ham ishlar bajarilmoqda. Aksiyadorlik jamiyati geologik burg‘ilash quduqlarida qo‘llaniladigan yuvuvchi suyuqliklarni tayyorlashda zamonaviy kimyoviy reagentlardan foydalanmoqda. Bu esa, o‘z navbatida, burg‘ilash quvurlari, nasos mexanizmlari, olmosli asboblar uzoq muddat xizmat qilishiga va kern namunalarini sifatli olishga xizmat qilmoqda. Zamonaviy kimyoviy reagentlar ish unumdorligini oshirish bilan birga atrof-muhitga zararli ta’sirni kamaytiradi.

Modernizatsiyalash doirasida raqamli texnologiyalar asosida ish jarayonlarini optimallashtirish, ma’lumotlar bazasini markazlashtirish va xalqaro standartlarga muvofiq geologik axborotlarni tayyorlashga yo‘naltirilgan ishlar ko‘lami kengaydi. 2023-yildan boshlab geologik, geofizik va geokimyoviy ma’lumotlarni yagona elektron ko‘rinishga o‘tkazish, ularni markazlashgan bazada saqlash va tezkor foydalanish imkoniyatini yaratish maqsadida Geobank va Geobank Mobile tizimi joriy etildi. Geobankda saqlanayotgan ma’lumotlar JORC va CRIRSCO xalqaro kodekslari talablariga javob beradi. Bu esa xalqaro investorlar uchun hisobotlar tayyorlash, geologik izlanishlarda sifat kafolatini oshirish hamda qidiruv va qazib olish jarayonlarini xalqaro amaliyotga muvofiq tashkil etish imkoniyatini beradi.

Bugun aksiyadorlik jamiyati tomonidan zamonaviy burg‘ilash uskunalari orqali olinayotgan kern namunalari 100 foizga yetib, tahlillar aniqligini oshirmoqda. Shuningdek, jamiyat tarkibidagi laboratoriyalarda namunalarni sifatli tahlil qilish va uning tarkibidagi elementlarni aniq ko‘rsatib berish uchun 150 dan ziyod zamonaviy jihoz asosida tahlillar amalga oshirilmoqda. Qolaversa, kimyoviy elementlar soni ham oshib, 70 ga yaqin elementga tahlil jarayonlari o‘tkazilmoqda. Bu esa yer qa’ridagi noyob elementlar va kamyob metallar bo‘yicha aniq, sifatli ma’lumotlar olishga xizmat qiladi.

Zamonaviy geologiya-qidiruv ishlarini raqamli texnologiyalarsiz tasavvur qilib bo‘lmaydi. Ishlab chiqarish jarayonlarining har bir bosqichiga raqamlashtirish va avtomatlashtirish joriy etilmoqda. Jamiyat ham ushbu yo‘nalishda ilg‘or tajribalarni o‘z faoliyatiga tatbiq etmoqda. Avvalo, raqamli texnologiyalar ish jarayonlarini real vaqt rejimida nazorat qilish imkonini beryapti. Ya’ni ekspeditsiyalarning burg‘ilash ishlari, ishchi kuchidan foydalanish, texnik resurslar sarfi, hatto yo‘qotishlar yoki ortiqcha xarajatlar onlayn tarzda ko‘rilmoqda. Bu jarayonlar foto va videolavhalar bilan hujjatlashtirilib, tezkor qaror qabul qilish imkonini yaratmoqda.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar xalqaro maydonda ham raqobatbardoshlikni ta’minlaydi. Chunki bugungi kunda tender va yirik xalqaro shartnomalarda ish jarayonlarini raqamli kuzatish, hisobotlarni elektron shaklda taqdim etish, aniq va onlayn ma’lumotlar berish eng muhim talablardan biriga aylandi. Shu tariqa “O‘zbek geologiya qidiruv” AJ nafaqat texnik modernizatsiya, balki raqamlashtirish jarayonlari orqali ham faoliyatini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Bu esa soha samaradorligini oshirish bilan birga inson mehnatini yengillashtirish, xavfsizlikni ta’minlash va geologiya-qidiruv ishlarini xalqaro standartlarga mos ravishda amalga oshirishga yo‘l ochmoqda.

O‘zbekiston geologiya sohasini rivojlantirish konsepsiyasida 2030-yilgacha qator ustuvor vazifalar belgilangan bo‘lib, unda respublika hududini kompleks geologik o‘rganish va mineral resurslar potensialini baholash, yangi mineral xomashyo bazalarini shakllantirish va mavjud konlar zaxiralarini oshirish, kamyob va strategik ahamiyatga ega elementlar (litiy, niobiy, tantal, kobalt, skandiy, reniy va boshqalar) bo‘yicha izlanishlarni kengaytirish, aniq va ishonchli prognoz kartalarini tayyorlash orqali istiqbolli maydonlarni belgilab olish, xorijiy universitetlar va ilmiy markazlar bilan hamkorlikni kuchaytirish masalalari ko‘zda tutilgan.

2030-yilga qadar kam o‘rganilgan hududlarda yangi istiqbolli maydonlarni aniqlash va geologiya-qidiruv ishlarini olib borish natijasida respublikadagi foydali qazilmalar zaxiralari sezilarli darajada ko‘payishi kutilmoqda.

Xususan, 3000 pogonometrdan ortiq burg‘ilash ishlari, 3200 pogonometr yer osti tog‘-kon ishlari, 1670 kub metr tog‘-kon usti ishlari bajarilishi rejalashtirilgan. Natijada oltin zaxirasi 969 tonna, mis 676 tonna, kumush 510 tonna, qo‘rg‘oshin va rux zaxiralari esa ikki baravarga yaqin oshishi prognoz qilinmoqda.

Bugun “O‘zbek geologiya qidiruv” AJ xorijiy davlatlarda ham xalqaro tenderlarda ishtirok etib, raqobatbardosh xizmat ko‘rsatish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda. Bu esa milliy geologiya sohasini tashqi bozorga olib chiqish va mamlakat iqtisodiyotini yuksaltirishda muhim omil bo‘ladi.

Aksiyadorlik jamiyati yosh bo‘lishiga qaramay, bugungi kunda O‘zbekiston hududidan tashqarida bir necha xorijiy hamkorlik loyihalarini boshlab yubordi. Jumladan, Afg‘oniston hamda Mo‘g‘uliston bilan muzokaralar olib borib, har ikkala tomonga ham manfaatli bo‘lgan yo‘nalishlar bo‘yicha faoliyat boshlandi. Keyingi rejalar xorijiy hamkorlik loyihalari sonini yanada ko‘paytirish va faoliyat turini kengaytirishdan iborat.

O‘tgan davrda AJ iqtisodiy faoliyatining barqarorligi va samaradorligini oshirish borasida qator transformatsiya jarayonlari amalga oshirildi. Xususan, 2023-yilda jamiyat tarkibidagi dala ekspeditsiyalari birlashtirilib, negizida markaziy ekspeditsiyalar tashkil etildi. Bundan tashqari, Prezidentimizning 2024-yil 24-maydagi “Tog‘-kon sanoati va geologiya vazirligi huzuridagi Tog‘-kon sanoati va geologiya sohasini nazorat qilish inspeksiyasi faoliyatini samarali tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori ijrosini ta’minlash maqsadida “O‘zbek geologiya qidiruv” AJ unga “Regionalgeologiya” DMni qo‘shib olish orqali qayta tashkil etildi. Bu boradagi islohotlar o‘z natijasini berib, 2024-yil yakunlari bo‘yicha o‘rtacha ishlab chiqarish samaradorligi 2021-yildagiga nisbatan 75 foiz, xodimlar soni 26 foiz, o‘rtacha oylik ish haqi 85 foiz o‘sdi.

Aksiyadorlik jamiyati moliyaviy imkoniyatlarini yanada kengaytirish hamda hamkorlar ishonchini mustahkamlash, tashkilotda islohotlarni yanada jadallashtirish uchun xalqaro ko‘rsatkichlarni ham yaxshilab bormoqda. Xususan, 2024-yil yakunlari bo‘yicha xalqaro “S&P Global Ratings” agentligi tomonidan “B” — “Barqaror” reyting darajasi berildi. Shuningdek, ISO 9001:2015 — Sifat menejmenti sertifikati va Korrupsiyaga qarshi kurashish menejmenti tizimi bo‘yicha — ISO 37001:2016 xalqaro standartlari olindi.

Geologiya-qidiruv ishlari samaradorligida sohada faoliyat yuritayotgan xodimlarning o‘rni juda muhim. Bu borada qator universitetlar bilan hamkorlikda tizimli ishlar qilinmoqda. Xususan, geologiya fakultetida tahsil olayotgan talabalar amaliyotni tashkilot tarkibidagi ekspeditsiyalarda o‘tamoqda. Bu o‘quv jarayonlarida olingan bilimlarni amaliyotda qo‘llash va o‘z ustida ishlashga imkoniyat yaratadi. Shuningdek, jamiyatda universitetlardan saralab olingan faol yoshlar guruhi tashkil etilgan. Ular o‘qishdan keyin mehnat faoliyatiga jalb etilmoqda. Talabalar ish o‘rganish bilan birga yirik loyihalarga biriktirilgan. Bu, albatta, yoshlar iqtidorini oshirish va kelajakda yetuk kadr sifatida jamiyat rivojiga munosib hissa qo‘shishiga zamin yaratadi.

Bir so‘z bilan aytganda, “O‘zbek geologiya qidiruv” AJ yurtimiz zaminida mavjud tabiiy boyliklarni o‘zlashtirishni yangi bosqichga olib chiqish va sohadagi investitsiya muhitini yanada yaxshilash, mineral xomashyo bazasini rivojlantirishga qaratilgan islohotlarni amalga oshirishda bor imkoniyatini ishga solmoqda.

Baliqchilik

HAM FOYDALI, DAROMADLI TARMOQ

Surxondaryo viloyati baliqchilik bilan shug‘ullanish uchun qulay tabiiy iqlim va yetarli suv zaxirasiga ega. Ma’lumotlarga ko‘ra, 2009-yili viloyatdagi 77 ta xo‘jalikda 591 tonnadan ortiq baliq yetishtirilgan. 2022-yilda esa bu ko‘rsatkich 35,3 ming tonnaga yetkazilgan. Joriy yilning 9 oyi davomida 255 ta baliqchilik subyektidan 3588,7 tonna baliq olingan. Bu o‘tgan yilning mos davriga nisbatan 100,7 foiz ko‘p demak. Yil oxirigacha bu ko‘rsatkichni 7150 tonnaga yetkazish reja qilingan.

Xalqimizni sifatli oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta’minlash maqsadida baliqchilik tarmog‘i rivojiga katta e’tibor qaratilmoqda. Xususan, Prezidentimizning 2017-yil 1-maydagi “Baliqchilik tarmog‘ini boshqarish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori Surxondaryoda soha ravnaqi uchun tub o‘zgarishlarga yo‘l ochdi. Natijada baliqchilikni yanada rivojlantirishga doir masalalar izchil hal etilib, amaliy, tashkiliy-huquqiy jihatdan aniq chora-tadbirlar ko‘rilmoqda. Bu esa sohaning yil sayin takomillashib borishini ta’minlamoqda. Masalan, Jarqo‘rg‘on tumanidagi “Pomir agroklaster” MCHJ qiymati 10 million dollarlik loyihani yo‘lga qo‘ymoqda. Unga ko‘ra, “Oqtepa” suv omborida uch turdagi baliq yetishtiriladi. Shuningdek, mijozlar shu yerning o‘zida baliq ovlashi, sotib olib, iste’mol qilishi uchun zarur sharoit yaratiladi. Buning uchun suv omborining 300 gektar maydoni qamrab olinadi va yiliga 25 ming tonna baliq yetishtiriladi.

“To‘palang” va “Uchqizil” suv omborlarida boshlanayotgan yangi loyihalar ham ishga tushgach, viloyat baliqchilikda yetakchi o‘rinlarni egallay boshlaydi. Umuman, bugun surxondaryolik baliq yetishtiruvchilar ichki va tashki bozordan munosib o‘rin egallashga intilmoqda.

Angorning tabiiy iqlim sharoiti ham baliqchilikni rivojlantirish uchun qulay. Shu bois, tumanda ko‘plab yangi va istiqbolli loyihalar hayotga tatbiq etilmoqda. Ayni paytda hududda 21 ta baliqchilik fermer xo‘jaligi faoliyat yurityapti. Hatto baliqchilik tuman iqtisodiyotining muhim drayveriga aylanib bormoqda. Buning uchun sohaga xorij tajribasi keng joriy etilib, yangi texnologiyalardan unumli foydalanilmoqda. Ayni paytda tumandagi 81 gektar yerda baliqchilik ko‘li tashkil etilgan. Shundan 15 gektari Farhod Rahmonov rahbarlik qilayotgan xo‘jalik hissasiga to‘g‘ri keladi.

— Xo‘jaligimizning 6 gektar yerida sun’iy suv havzasi tashkil etilgan, — deydi tadbirkor. — Mana shu suv havzalariga har yili 15 ming donaga yaqin baliq chavog‘i tashlanadi. Shu tarzda har yili qariyb 30 tonna baliq yetishtiramiz.

So‘nggi yillarda Angorda uchta istiqbolli loyiha amalga oshirildi. Natijada baliqchilik tuman iqtisodiyotining barqarorligini ta’minlashga munosib hissa qo‘shmoqda.

— Tumanimizda 2024-yilda 422 tonna baliq yetishtirildi, — deydi Angor tumani veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish bo‘limi mutaxassisi Toshpo‘lat Shafoatov. — Shu orqali byudjetga 1 milliard 543 million so‘m tushum tushdi. Joriy yilning 9 oyida esa iste’mol uchun 343 tonna baliq yetkazib berildi. Natijada o‘tgan yilning mos davriga nisbatan 112 foiz o‘sish kuzatildi.

Angor tumani Bahor mahallasida baliqchilikni tashkil etish loyihasi doirasida 12 ta ish o‘rni ochildi. Mazkur xo‘jalikda mo‘tadil sharoitda uvuldiriq yetishtiriladi. Undan olingan chavoq maxsus ratsion bilan oziqlantirilib, havzalarga tashlanadi. E’tiborlisi, ushbu jarayonlar zamonaviy texnologiyalar asosida amalga oshiriladi.

Ha, yetti xazinaning biri bo‘lgan baliqchilikni yanada rivojlantirish uchun viloyatda suv resurslari ham, ishonchli va ilmiy asoslangan loyihalar ham yetarli. Ulardan yanada samarali foydalanish istagidagi tashabbuskor yurtdoshlarimiz safi kun sayin ko‘paymoqda. Bularning barchasi yurtimizda soha uchun yaratilgan sharoit va islohotlarning amaliy ifodasidir.

Sarvar TO‘RAYEV,
“Yangi O‘zbekiston” muxbiri

E’tirof

Jamiyat yuksalishi ILMGA BOG‘LIQ

Har qanday jamiyat iqboli, yuksalishlar tamal toshi ilm-fan va ta’limga asoslanadi. Ta’lim inson kapitalini shakllantirishdagi asosiy vosita bo‘lib, milliy iqtisodiyot, madaniyat va ijtimoiy hayotning barqaror o‘sishi uchun muhim poydevor. Shuning uchun ham so‘nggi yillarda mamlakatimizda ta’lim-tarbiya sohasini rivojlantirish, zamon talablariga mos holda isloh etish davlat siyosati darajasiga ko‘tarildi. Yosh avlodning jahon andozalariga muvofiq bilim olishi, zamonaviy kasb-hunarlarga ega bo‘lishi uchun barcha imkoniyat va resurslar safarbar etilmoqda. Ayniqsa, “Yangi O‘zbekiston maktab ostonasidan boshlanadi” degan ezgu g‘oya asosida xalq ta’limi tizimini rivojlantirish keng qamrovli, umumxalq harakatiga aylandi.

Mana shunday yuksak maqsadlarga erishishda, albatta, ta’lim sohasining asosiy tayanchi bo‘lgan ustoz va murabbiylarning o‘rni beqiyos. Shu jihatdan ularga chuqur ehtirom va e’tirofni amaliy jihatdan ifoda etish maqsadida davlatimiz tomonidan qator tashabbuslar amalga oshirilmoqda. Xususan, joriy yilda Prezidentimiz farmoniga ko‘ra, Oqdaryo tumanidagi 6-umumiy o‘rta ta’lim maktabining biologiya fani o‘qituvchisi Lobar Boyqobilova “O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatgan xalq ta’limi xodimi” faxriy unvoni bilan taqdirlandi.

O‘qituvchilikni hayotining mazmuni deb bilgan Lobar Boyqobilova 31 yildan buyon ushbu maktabda faoliyat yuritib kelmoqda. Yillar davomida u yuzlab o‘quvchilarga nafaqat bilim, balki hayot saboqlarini ham bermoqda. Bugun ta’lim sohasida yaratilayotgan zamonaviy sharoitlar, fan laboratoriyalari, interaktiv darslar muallimning ish uslubini yanada samarali qilyapti.

— O‘qituvchining qaddi yuksalgan davr keldi, — deydi Lobar opa. — Ayniqsa, pedagoglarni yanada qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan qator yangi tashabbuslar, jumladan, yangi yildan boshlab 15 yildan kam bo‘lmagan mehnat stajiga ega oliy toifali o‘qituvchilar uchun ipoteka krediti boshlang‘ich badalining 25 foizi davlat tomonidan qoplanishi, kelgusi o‘quv yilida davlat oliygohlariga o‘qishga kirgan pedagoglar farzandlarining kontrakt summasiga 30 foiz chegirma berilishi va boshqa imtiyozlardan boshimiz ko‘kka yetdi. Ha, o‘qituvchi va murabbiylarning ahvoliga havas qilib bo‘lmaydigan davrlarni ham ko‘rdik. Qishloq xo‘jaligida maktab o‘qituvchilari eng arzon, aniqrog‘i, tekin ishchi kuchi bo‘lib xizmat qildi. Ayniqsa, paxta mavsumida oylab sinfimizga kirmas edik. O‘qituvchining salohiyati bilimi, kasbiy mahoratiga qarab emas, balki u topshirayotgan paxta salmog‘iga, kunlik normani bajarishiga qarab baholanardi. Bugun esa vaziyat tubdan o‘zgarmoqda. Endi muallimlarning asosiy vazifasi bilim berish, o‘z ustida tinimsiz ishlash va kasbiy salohiyatini oshirishdan iborat.

Pedagog bugungi uzluksiz o‘qitish tizimi, xususan, maktabgacha ta’limning ahamiyati haqida to‘xtalar ekan, jumladan, bunday dedi:

— Bir paytlar bog‘chalar yetishmasdi. Uch farzandimni yetaklab, ularni bir kuni onamnikida, bir kuni qarindoshlarimnikida qoldirib, maktabga shoshilardim. Ko‘nglimda doim xavotir bo‘lardi. Bugun esa har bir mahallada ikki-uchtadan bolalar bog‘chasi bor. Shu asnoda ayol o‘qituvchilar uchun sharoitlar ancha yaxshilandi, ko‘ngli xotirjam, bemalol ishlaydi. Shogirdlarim ana shunday qulay sharoitda ishlab, xalqaro tanlovlarda ishtirok etib, yutuqlarga erishmoqda. Buning barchasi yurtimizda ta’lim tizimi to‘g‘ri yo‘lga qo‘yilganidan dalolat beradi.

Darhaqiqat, so‘nggi yillarda xalq ta’limi tizimida amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar nafaqat o‘qitish sifatiga, balki muallimning jamiyatdagi nufuziga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Ayniqsa, maktab o‘qituvchilarining mavqeini oshirish, ularni moddiy va ma’naviy jihatdan qo‘llab-quvvatlash borasida muhim ishlar qilinmoqda. Jumladan, oylik maoshlarning sezilarli darajada oshirilishi, uy-joy, avtotransport, maishiy texnika kabi zarur ehtiyojlar uchun imtiyozli kreditlar taqdim etilayotgani natijasida pedagoglarning turmushi nafaqat yaxshilandi, balki o‘qituvchilikni yanada jozibador kasbga aylantirdi.

Prezidentimiz farmoniga binoan taqdirlanganlar orasida ushbu tumandagi 47-maktabning matematika fani o‘qituvchisi Baxtiyor Hasanov ham bor. U fidokorona mehnati va ta’lim sohasidagi 36 yillik samarali faoliyati uchun “Do‘stlik” ordeni bilan mukofotlandi.

— Yurtimizda ustoz va murabbiylarga chuqur hurmat-ehtirom ko‘rsatilmoqda. O‘qituvchi maqomi yil sayin yuksalmoqda, — deydi Baxtiyor Hasanov. — Bir paytlar maoshimiz kamligidan ta’tilda ustachilik qilib, ro‘zg‘or tebratishga majbur edik. O‘sha kunlardan xulosa chiqarib, bugunga nazar tashlasangiz, ta’lim sohasida yuz bergan ulkan o‘zgarishlarni yaqqol ko‘rasiz. Hozir o‘qituvchilar munosib maosh olish barobarida o‘z ustida muntazam ishlash, malaka oshirish, ilg‘or pedagogik tajribalarni o‘zlashtirish uchun keng imkoniyatga ega. Shogirdlarimdan bir nechtasi ming dollardan ortiq maosh olib, farovon hayot kechirmoqda. Ularga qarab, xursand bo‘laman, faxrlanaman va albatta, havas qilaman. Bu kabi muvaffaqiyatlar, avvalo, ta’lim sohasidagi islohotlar, yoshlarga yaratilayotgan keng imkoniyatlar samarasidir. Haqiqatan, bugun o‘qituvchi jamiyat kelajagini shakllantiruvchi asosiy shaxs sifatida e’tirof etilmoqda. Bu e’tirof va mukofot biz, ustozlarga yuksak ishonch va hurmatning yorqin ifodasidir.

Bugun Baxtiyor Hasanov zamonaviy o‘quv xonalarida elektron va multimediali vositalar yordamida interaktiv va qiziqarli ta’lim beryapti. U bir paytlar zax va nimqorong‘i sinfxonalarda mashaqqat bilan dars o‘tgan chog‘larini bunday eslaydi:

— Ta’lim berish men uchun nafaqat kasb, balki katta mas’uliyatdir. Ayniqsa, hozir barcha sharoit muhayyo qilingan davrda yoshlarga ta’lim berish juda ham zavqli. Bir paytlar informatika sinfxonasida bir dona ham kompyuter bo‘lmagan. Shuning uchun darslarimiz faqat nazariy bo‘lar edi. Hozir maktabimizda 60 dan ortiq eng so‘nggi rusumdagi kompyuter, noutbuk va boshqa zarur texnik vositalar mavjud. Bu imkoniyatlar o‘quvchilarning bilimini yuqori darajaga olib chiqdi. Shunday sharoitda o‘qituvchi sifatidagi vazifam bu imkoniyatlardan foydalanib, o‘quvchilarga eng samarali, mazmunli va qiziqarli darslarni tashkil etishdir. Doim o‘quvchilarimning bilimini mustahkamlash va ularni yangi ma’lumotlar bilan ta’minlashga harakat qilaman. Zero, kelajak mutaxassislarini tarbiyalash katta mas’uliyat va sharafdir.

Albatta, jamiyat taraqqiyoti va yurt ravnaqida ta’limning o‘rni juda muhim. Bu sohada tinimsiz mehnat qilayotgan ustozlar, jonkuyar yurtdoshlarimiz faoliyati har qanday maqtov va nufuzli mukofotlarga loyiq.

> “ SHOGIRDLARIMDAN BIR NECHTASI MING DOLLARDAN ORTIQ MAOSH OLIB, FAROVON HAYOT KECHIRMOQDA. ULARGA QARAB, XURSAND BO‘LAMAN, FAXRLANAMAN VA ALBATTA, HAVAS QILAMAN.

Shuhrat NORMURODOV,
jurnalist

Xushxabar

Yaqinda Times Higher Education (THE) xalqaro reyting agentligi tomonidan “Interdisciplinary Science Rankings 2026” — fanlararo ilmiy tadqiqotlar bo‘yicha dunyo universitetlari reytingi e’lon qilindi. 94 mamlakatdan 1267 oliy ta’lim muassasasi ishtirok etgan reytingdan O‘zbekistonning 34 ta oliy o‘quv yurti ham o‘rin olgan. Ularning 6 tasi eng yaxshi 500 talik ro‘yxatga kiritildi. Qolganlari esa “reporter” — nomzod maqomida qayd etildi.

XALQARO REYTINGDA NAVBATDAGI NATIJA

Mazkur natija mamlakatimiz oliy ta’lim tizimida fanlararo ilmiy izlanishlar, ilmiy salohiyatni mustahkamlash va xalqaro akademik hamkorlikni kengaytirish borasida izchil taraqqiyot kuzatilayotganini ko‘rsatadi.

— Bu tizimdagi izchil islohotlar samarasidir, — deydi oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirining birinchi o‘rinbosari Sardor Rajabov. — Mamlakatimizda oliy ta’lim muassasalari sonining 204 taga yetgani, o‘quv dasturlarining global standartlarga muvofiqlashtirilgani, xalqaro akkreditatsiyalar ulushi ortgani, akademik mobillik faollashgani — barchasi milliy ta’lim tizimining ochiq, raqobatbardosh va global miqyosda integratsiyalashuvga qodir ekanini ko‘rsatmoqda.

Shuningdek, Buyuk Britaniya, AQSH, Janubiy Koreya, Yaponiya, Singapur, Turkiya va Yevropa Ittifoqi mamlakatlari bilan qo‘shma universitetlar tashkil etgani, ikki diplomli dasturlarni keng joriy qilgani jahon ta’lim makonida ilmiy-innovatsion ekotizimning muhim ishtirokchisi sifatida mamlakatimiz mavqeini mustahkamlamoqda.

Oliy ta’lim muassasalarimiz global reytinglarda tobora ko‘proq ishtirok etmoqda. Bu xalqaro standartlarga integratsiyalashuvimiz, akademik mukammallikka sodiqligimiz va dunyoga ochiqligimizni namoyish etadi. Bugunga qadar 20 dan ortiq universitetdagi 90 ga yaqin akademik dastur xalqaro akkreditatsiyadan o‘tgan. Bundan tashqari, so‘nggi QS World University Rankings ma’lumotlariga ko‘ra, O‘zbekistonning 7 ta universiteti hozir dunyoning yetakchi oliy ta’lim muassasalari ro‘yxatiga kiritilgan. Ulardan 3 tasi eng yaxshi 1000 ta universitet qatoridan joy olgan.

Risolat MADIYEVA,
“Yangi O‘zbekiston” muxbiri

Taraqqiyot sari

NODAVLAT SEKTOR ULUSHI KO‘PAYSA RAQOBAT muhiti yaratiladi, SIFAT ORTADI

Hozir farzandini nodavlat bog‘cha va maktablarga joylayotgan ota-onalar ko‘payib borayotgani xususiy sektorga ishonch ortayotganini ko‘rsatyapti. Biroq “Ta’lim biznesga aylanyapti”, deydiganlar ham yo‘q emas. To‘g‘ri, xususiy ta’lim-tarbiya muassasalarini tadbirkorlar ochadi. Ular o‘z bog‘cha-maktabining eng zamonaviy ta’lim dargohlari qatorida bo‘lishi uchun mablag‘ni ayamaydi. Eng salohiyatli o‘qituvchilar jamoasini shakllantiradi. Ilg‘or, zamonaviy ta’lim texnologiyalarini joriy qiladi. Katta miqdorda investitsiya kiritilganidan so‘ng, albatta, manfaatdorlik kutiladi.

Mamlakatimiz ta’lim sohasida nodavlat sektor ulushini oshirishga alohida e’tibor berilyapti. 2017-yilda 30 ta xususiy maktab faoliyat yuritgan bo‘lsa, hozir bu ko‘rsatkich bir necha barobar ortgan. “O‘zbekiston — 2030” strategiyasining 2025-yilga mo‘ljallangan amaliy tadbirlar rejasida umumiy o‘rta ta’limni rivojlantirish uchun xususiy sektorni keng jalb qilish vazifasi belgilangan. Mas’ullarga joriy yilda nodavlat umumiy o‘rta ta’lim tashkilotlari sonini 700 taga yetkazish choralarini ko‘rish vazifasi topshirilgan.

Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi ma’lumotiga ko‘ra, mutasaddilar tomonidan yil davomida 14 ta hududda ta’lim sohasida faoliyat yurituvchi tadbirkorlik subyektlari bilan uchrashuvlar tashkil etildi. Ularga nodavlat umumiy o‘rta ta’lim tashkilotlarini tashkil etish yuzasidan kerakli taklif va tavsiyalar berildi. Shuningdek, tadbirkorlarga nodavlat umumiy o‘rta ta’lim xizmatlarini ko‘rsatish uchun Vazirlar Mahkamasining qarori bilan tasdiqlangan Maxsus elektron tizim orqali ayrim faoliyat turlarini litsenziyalash tartibi to‘g‘risidagi yagona nizomda belgilangan litsenziya talablari va shartlari mazmun-mohiyati yuzasidan tushuntirishlar berilyapti.

Bundan tashqari, nodavlat ta’lim tashkilotlariga berilgan soliq imtiyozlarining amal qilish muddati 2030-yil 1-yanvarga qadar uzaytirilgani ham yana bir imkoniyat ekani ta’kidlanmoqda. Nima uchun nodavlat ta’lim muassasalarini ko‘paytirishga harakat qilyapmiz degan savolga javoban xususiy maktablarning

USHBU MAQOLANI QORAQALPOQ TILIDA HAM O‘QISH UCHUN QR-KODNI SKANER QILING!

ortishi ta’lim tizimiga, eng avvalo, sifat, qamrov va innovatsiya olib kirishini aytish kerak. Ta’lim tashkilotlari o‘rtasida sog‘lom raqobat muhiti shakllanadi. Bu esa o‘quv dasturlari tez yangilanishi, zamonaviy metodikalar va xalqaro standartlar joriy etilishiga sabab bo‘ladi. Shuningdek, xususiy sektor o‘z mablag‘i hisobidan infratuzilma yaratadi. Bu davlat byudjetiga tushadigan bosimni kamaytirib, mablag‘ni davlat maktablarini modernizatsiya qilish hamda ijtimoiy himoyaga yo‘naltirish imkonini beradi. Ta’lim qamrovini oshirib, aholi soni o‘sishiga mutanosib ravishda talab va taklif muvozanatini ta’minlaydi.

Hozir ta’lim faoliyatiga kirishayotgan ishbilarmonlar davlatning qo‘llovi, imkoniyat va imtiyozlar keskin ortgani uchun ham bu ishni dadil boshlay olyapti. Chunki 2017-yilga qadar bunday faoliyat boshlash uchun 9-10 ta hujjat taqdim etish kerak edi. Ayni paytda ro‘yxat ancha qisqargan va ariza topshirish jarayoni avtomatlashtirilgan. Shu bilan birga, bugun tadbirkorning hujjatlarida hech qanday kamchilik aniqlanmasa, yangi tizim orqali 15 ish kunida inson omili aralashuvisiz avtomatik tarzda litsenziya chiqarib beriladi. Bularning barchasi tadbirkorlar faoliyatini rag‘batlantirish, ta’lim sohasida davlat va xususiy sektor ishtirokini baravar ta’minlashga xizmat qilmoqda. Joriy yilning shu davriga qadar 132 ta xususiy maktabga litsenziya rasmiylashtirilib, ayni paytda ularning umumiy soni 705 taga yetdi. Bu maktablarda o‘qiyotganlar esa 150 mingdan oshdi.

Xususiy maktablarda o‘qishga qiziqish ortishidagi yana bir muhim jihat, ularning xalqaro baho berish tizimlari (masalan, IB)ni keng qo‘llashida. Bu o‘quvchilarga xorijdagi oliy o‘quv yurtlariga kirishda afzallik berishi bilan ahamiyatli. IB (International Baccalaureate) jahon standartlariga asoslangan ta’lim dasturi bo‘lib, ko‘plab mamlakatlarda tan olinadi va qator xorij universitetlari tomonidan yuqori baholanadi. Ushbu dastur o‘quvchilarning tahlil qilish, muammolarni mustaqil yecha olish, muloqot qilish, tanqidiy fikrlash kabi ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. IB va boshqa xalqaro diplomlarning xalqaro darajada tan olinishi o‘zbekistonlik bitiruvchilarning yetakchi universitetlarga o‘qishga kirish imkoniyatini kengaytirmoqda.

Nodavlat maktablar faoliyati davlat sektoriga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Xususan, ular pedagoglar o‘rtasida sog‘lom raqobatni kuchaytirib, davlat maktablari o‘qituvchilarining malakasini oshirish va rag‘batlantirish tizimi rivojlanishiga katta hissa qo‘shadi. Malaka va raqobat o‘sishi natijasida esa davlat sektori ham sifatli kadrlar bilan boyib boradi.

Yana bir jihat shundaki, ilg‘or infratuzilma va raqamli texnologiyalardan foydalanish amaliyoti davlat maktablarining ham texnik jihatdan modernizatsiya qilinishiga turtki bo‘lyapti. Bundan tashqari, nodavlat maktablardagi samarali boshqaruv, ota-onalar bilan ishlash madaniyati va hisobdorlik amaliyoti davlat maktablarida ham qo‘llana boshladi. Umuman olganda, xususiy sektor tajribasi davlat ta’lim tizimi yangilanishini tezlashtiruvchi va sifati oshishiga xizmat qiluvchi muhim omil sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Bugun eng dolzarb masalalardan bo‘lib turgan inklyuziv ta’limni rivojlantirish borasida ham nodavlat sektorning o‘rni katta. 2025-yil 1-yanvardan boshlab maktabgacha va umumiy o‘rta ta’lim xizmatlari faoliyat turi bo‘yicha litsenziya berishda obyektda shaharsozlik norma va qoidalarida belgilangan talablarga muvofiq, nogironligi bo‘lgan shaxslarga to‘siqlarsiz muhit yaratilgani bo‘yicha Qurilish va uy-joy kommunal xo‘jaligi sohasida nazorat qilish inspeksiyasining xulosasini olish talab qilinishi belgilab qo‘yilgan. Ya’ni talabgorlar belgilangan shartlarni to‘liq bajarishi orqali litsenziya olishi mumkin. Shu tariqa hozir xususiy maktablardagi metodik va innovatsion tajriba kelajakda inklyuziv ta’limni rivojlantirishda qo‘llanishi uchun potensial imkoniyatlar yaratadi. Bu, o‘z navbatida, davlat ta’lim sohasida ham keng qamrovli va sifatli ta’limni ta’minlashga xizmat qiladi.

Nodavlat maktablar O‘zbekiston ta’lim tizimida sifat, raqobat, innovatsiya tanlov imkoniyatlarini oshiruvchi asosiy drayverlardan biriga aylanishi mumkinmi degan savol tug‘iladi. Albatta, nodavlat maktablar yaqin kelajakda ta’limda drayver sifatida shakllanadi. Ularning zamonaviy metodikasi, yuqori malakali pedagoglari va zamonaviy infratuzilmasi davlat maktablarini ham o‘quv jarayonini yangilash, pedagog kadrlarni rivojlantirish va ota-onalar talabini hisobga olgan holda xizmat sifatini oshirishga undaydi.

Shu bilan birga, xususiy maktablarda taqdim etilayotgan xalqaro standartlar va ixtisoslashgan yo‘nalishlar butun tizimdagi tanlov imkoniyatlarini kengaytiradi va innovatsion o‘zgarishlarni jadallashtiradi.

Umuman olganda, nodavlat sektorning faolligi davlat ta’lim tizimi uchun yangilanish, raqobat va sifatni kuchaytirishning muhim mexanizmiga aylanishi mumkin.

Munojat MO‘MINOVA,
“Yangi O‘zbekiston” muxbiri

YANGI O‘ZBEKISTON
yuz_official — yuz.uz_news — yuz.uz

Mahmudxo‘ja Behbudiy tavalludining 150 yilligi

Turkiston ta’lim tizimining buyuk islohotchisi

Mahmudxo‘ja Behbudiy Turkiston jadidlik harakatining tan olingan rahnamosi, yangi maktab g‘oyasining asoschisi, birinchi o‘zbek dramaturgi, qalami o‘tkir publitsist, milliy matbuot rivojiga ulkan hissa qo‘shgan jurnalist hamda noshir sifatida Vatanimiz tarixida alohida o‘rin tutuvchi ulug‘ siymodir. Shuning uchun ham Prezidentimiz deyarli har bir nutqida mutafakkir jadidlarimiz, ayniqsa, Mahmudxo‘ja Behbudiyning Vatan va millat ozodligi hamda taraqqiysi bilan bog‘liq qimmatli fikrlarini yodga oladi, buyuk ma’rifatparvarga munosib hurmat bajo etadi. Davlatimiz rahbarining “Turkiston jadidlik harakatining asoschisi, atoqli adib va jamoat arbobi, noshir va pedagog Mahmudxo‘ja Behbudiy tavalludining 150 yilligini keng nishonlash to‘g‘risida”gi tarixiy qarori bugun yangi O‘zbekistonda buyuk ma’rifatparvar faoliyatiga davlat siyosati darajasida e’tibor ko‘rsatilayotganiga yorqin dalildir.

Nurboy JABBOROV,
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti kafedra mudiri, filologiya fanlari doktori, professor

Mutaxassislar bir haqiqatni yakdil e’tirof etadi: o‘tgan asr avvalidagi Turkiston jadidlik harakatini Mahmudxo‘ja Behbudiy faoliyatidan ayro tasavvur etish mahol. Nainki mutaxassislar, ulug‘ millatparvarning zamondoshlari ham ayni shu fikrda bo‘lgani ma’lum. “Siyosiy, ijtimoiy faoliyati va bilimining kengligi jihatidan Turkistonning o‘sha vaqtdagi jadidlaridan unga teng keladigani yo‘q deb o‘ylayman”. Mashhur arbob Fayzulla Xo‘jayevning ushbu so‘zlarida zarracha mubolag‘a yo‘q. Zero, Mahmudxo‘ja Behbudiy siyosatshunos va publitsist, adib va pedagog, noshir va jurnalist sifatida keng qamrovli faoliyat yuritdi. Har bir ishida bosh mezon Vatan va millat taraqqiysiga astoydil xizmat qilish, rivojlangan davlatlar va xalqlar darajasida yuksaltirish ishiga munosib hissa qo‘shish bo‘ldi.

Jadidlikning tamal toshi deya e’tirof etilgan maorif islohi Turkiston uchun hayot-mamot masalasi bo‘lgani ayon. Negaki ilm-u ma’rifatda mutaraqqiy mamlakatlar yoshlaridan qolishmaydigan, olamning ahvolidan xabardor, yangicha fikrlaydigan avlodni tarbiyalamay turib, millatni tanazzul girdobidan taraqqiyot sohiliga, inqiroz zulmatidan tamaddun yorug‘ligiga olib chiqish imkonsiz edi. Yangi maktab g‘oyasi nazariyotchisi va amaliyotchisi Mahmudxo‘ja Behbudiy faoliyatida ta’lim islohoti masalasi konseptual ahamiyatga ega bo‘lgani sababi shunda.

Ustozi Ismoilbek Gasprali Turkiston maktablarida o‘qitish tizimini isloh qilish taklifi bilan general-gubernator baron Vrevskiyga murojaat etgan 1892-yilda Mahmudxo‘ja Behbudiy navqiron o‘n yetti yoshda edi. Demak, yosh Mahmudxo‘ja qalbida “usuli savtiya” maktablari g‘oyasi Ismoilbek Gasprali ta’sirida shakllandi. Keyinchalik sayohatlari davomida ta’lim sohasidagi dunyo tajribasi bilan tanishish barobarida, Istanbulda “usuli savtiya maktablarining Rusiyada boniyi muassisi” bo‘lgan Gasprali bilan bevosita uchrashgach, bu g‘oya uning hayotiy a’moliga aylandi. Behbudiy bu g‘oyani Vatan mustaqilligi, millat taraqqiysi maqsadlariga yo‘naltirdi. Bu jihatdan u o‘sha davrda turkiy dunyoning eng mashhur siymolaridan biriga aylangani sir emas. Olmon jadidshunosi Ingeborg Baldauf ulug‘ ma’rifatparvarning bu boradagi xizmatini “Mahmudxo‘ja faoliyatining g‘oyat o‘ziga xosligidan qat’i nazar, u Qrimda Gasprali, Qozon tatarlarining Qayum Nosiriysi, Usmonli turklarning Ahmad Midhati singari Markaziy Osiyoning xalq muallimi edi”, deya baholaydi.

Behbudiyning ta’lim islohotiga doir faoliyati ikki yo‘nalishda kechdi: nazariy va amaliy. Ulug‘ mutafakkirning yangi maktab g‘oyasi negizida uch konseptual masala turadi:

birinchisi, avlodning savodi o‘z ona tilida chiqmog‘i zarurligi;

ikkinchisi, ta’lim jarayonini zamonga moslashtirish, ya’ni “usuli hijo” o‘rniga “usuli savtiya”ni joriy etish, tahsil usulini yangilash;

uchinchisi, maktabda e’tiqodimiz asosi bo‘lgan diniy ilmlar bilan bir qatorda zamon taqozosi hisoblangan dunyoviy fanlarni o‘qitish va bu orqali millatning mutaraqqiy xalqlar darajasiga yuksalmog‘iga xizmat qiladigan salohiyatli avlodni tarbiyalash.

Kelajak uchun muhim masala

Behbudiy Turkiston yoshlarining savodi o‘z ona tilida chiqmog‘i zarurligini milliy ta’limning bosh sharti deb bildi. Shu bois, o‘zi muharrir bo‘lgan “Oyna” jurnalida til masalasiga asosiy e’tiborni qaratdi. “Ikki emas, to‘rt til lozim” maqolasida “Barcha madrasalarda shar’iy va diniy kitoblar arabiy ta’lim berilsa ham, mudarrislarni(ng) tahriru tarjimalari forschadir. Bu qoida, ya’ni dars kitobi — arabiy, muallim — turkiy, tahriru tarjimani(ng) forsiyligi xiyla ajibdur”, deya ona tiliga e’tiborsizlikdan taajjublanadi. “Til masalasi” maqolasida ulug‘ ma’rifatparvar til nozik masala ekani, shunga ko‘ra uning sofligini saqlashga chuqur mantiq bilan yondashuv zarurligi haqida yozadi. Turkiy xalqlarni o‘zaro hamkorlikka chaqiradi. Arabiy va forsiyni imkon qadar kamroq qo‘llab, taraqqiy etgan turkiy shevalardagi ilmiy va fanga oid kitoblarni anglashga sa’y va g‘ayrat etmoq kerakligini ta’kidlaydi. Millatimizning ruslar tomonidan “sart” deb atalishiga jiddiy e’tiroz bildirdi. “Sart so‘zi majhuldir”, “Sart so‘zi ma’lum bo‘lmadi” singari maqolalarida e’tiroziga rad etib bo‘lmaydigan dalillar keltirdi.

1907-yildayoq (Turkiston muxtoriyati e’lon qilinishidan o‘n yil oldin!) “Turkiston madaniy muxtoriyati loyihasi”ni tuzib, ko‘rib chiqish uchun Rusiya davlat dumasiga taqdim etgan Mahmudxo‘ja Behbudiy Turkiston maktab va madrasalari hukumat nazoratidan ozod etilishi, umumiy o‘rta va oliy maktablarga musulmonlardan komissiya tayinlanishi, kirill harfini milliy maktablarga joriy etmaslik singari talablarni qo‘yadi. Bu esa Behbudiyning ona tili, milliy imlo masalalariga naqadar katta e’tibor berganini ko‘rsatadi.

Mahmudxo‘ja Behbudiy ta’lim usulini zamonga moslashtirish, ya’ni “usuli hijo” o‘rniga “usuli savtiya”ni joriy etish, shuningdek, usuli tahsil — o‘qitish metodikasi masalalariga alohida e’tibor qaratdi. Bunda u bir vaqtning o‘zida ham nazariyotchi, ham amaliyotchi sifatida namoyon bo‘ladi. Uning fikricha, muallim, birinchidan — olim, ikkinchidan — g‘ayratli, uchinchidan — usuli tahsildan xabardor bo‘lmog‘i zarur. Jumladan, mutafakkir “Islohi tahsil” maqolasida mana bunday yozadi: “Agar muallimning o‘zi hozirgi aksar maktabdor va mudarrislardek kam hafsala yoinki kam ilm bo‘lsa, yoinki ilmi bo‘la turub, usuli tahsildan xabarsiz bo‘lsa, ani(ng) shogirdlari nodon qolur”.

Alloma ta’limni zamon talablariga ko‘ra isloh etmoq uchun o‘ziga xos dastur bo‘larli fikrlarni bildiradi. Uning qarashicha, zamona ulamosi, avvalo, turk bilan turkcha, fors bilan forscha, arab bilan arabcha erkin va muntazam so‘zlasha olishi, bu uch tildagi matnlarni yuqori saviyada tahrir etish iqtidoriga ega bo‘lishi; kalom — aqida ilmiga oid kitoblarni tizimli o‘qitib, muborak dinimizni mazhabsizlar, mulhid va dahriylar, missionerlar ta’na va e’tirozlaridan himoya qila oladigan olimlarni yetishtirmog‘i zarur.

Dunyoviy ilmlar — davr ehtiyoji

Maktabda diniy ilmlar bilan bir qatorda millatning zamonaviy taraqqiyoti uchun hayot-mamot masalasi hisoblangan dunyoviy ilmlarni o‘qitish muammosi ham Behbudiyning diqqati markazida turdi. Ta’lim islohi amaliyotchisi sifatida Behbudiy 1903-yili Saidahmadxo‘ja Siddiqiy yashagan Halvoyi hamda Abduqodir Shakuriy istiqomat qilgan Rajabamin qishloqlarida usuli savtiya maktablarini ochdi.

Uning fikricha, yosh avlodga tibbiyot, astronomiya, matematika, geografiya, iqtisod, siyosat, tarix, nafis san’at va hikmat singari ilmlarni talab darajasida o‘qitmoq zarur. “Tarbiyatxona (pansiyon)larni ochmoq uchun va hukumat dorilfununlarig‘a bola tayyor qilmoq uchun “nashri maorif” yoinki “jamiyati xayriya” va yoinki “tarbiyati atfol” jamiyati va yo o‘zga ism ila, xulosa, jamiyatlar kerakdur. Toki bu jamiyat(lar) xalqdin oqcha jamlab, millat bolalarini o‘qitish va millatni(ng) oyandasi uchun kerak bo‘laturgon qozi, ya’ni sudya, zakunchi, ya’ni huquqshunos, injener, ya’ni muhandis, muallim, ya’ni zamona maktabdori, millatni(ng) homiysi va xodimi, ya’ni davlat dumasig‘a deputat, milliy sanoatxonalarimizni isloh va ihyo etuvchi, ya’ni texnik, tijoratxona va bonkalarda bizg‘a yordam berguvchi, ya’ni tijorat ilmini o‘qigan kommirsant, shahar dumaxonalarig‘a va minba’d Turkistonda ochilaturg‘on zemstva idoralarinda bizni(ng) tarafdan kirib va saylanib, biz uchun, dini mubiyni islom uchun, zuafo uchun, fuqaro uchun ishlayturg‘on odamlarni yetushdurmak kerakdur”.

O‘rta va oliy maktabda dunyoviy fanlarni o‘qitmay turib, milliy ma’rifatni yuksaltirish, millatni taraqqiyga boshlash imkonsiz ekanini teran anglagani bois, Behbudiy “Kitobi muntaxabi jug‘rofiyai umumiy va namunai jug‘rofiya”, “Muxtasari tarixi islom”, “Madxali jug‘rofiyai umroniy”, “Muxtasar jug‘rofiyai Rusiy”, “Kitobat ul-atfol” kabi bir qancha darsliklar yaratdi. Bu orqali u jadid maktablarida diniy va dunyoviy

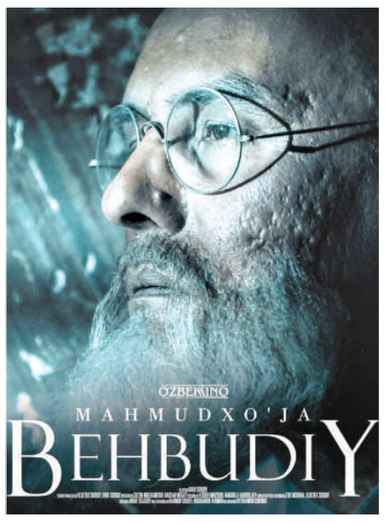

ilmlarni bir xil darajada o‘qitishni yo‘lga qo‘ymoqni istadi. Buyuk mutafakkir darsliklari nainki ilmiy-nazariy, shuning barobarida, amaliy ahamiyatga ham ega edi. “Kitobat ul-atfol” darsligi Turkiston bolalariga ish yuritish qoidalarini o‘rgatishga yo‘naltirilgani bilan qimmatlidir. Darslikda ish yuritish sohasining barcha yo‘nalishida xat yozish usullari, odobi va madaniyati, tinish belgilarini qo‘llash qoidalarini o‘rgatish nazarda tutilgan. Jumladan, shaxsiy — ota-onaga, farzandga, do‘stga va qarindoshga xat yozish qoidalari berilgan. Idoralarga xat yozish tartibi bayon etilgan. Bundan tashqari, fuqarolikni tasdiqlovchi pasport berish tartibi, tasdiqnoma, shahodatnoma, ishonchnoma va ariza yozish qoidalari ifodalangan. Eng ahamiyatli jihati, har bir xat turiga namunalar keltirilgan. Behbudiy Turkiston bolalarining o‘z haqini talab qilishi, rasmiy idoraviy munosabatlarni o‘rganishi zaruratini hisobga olib, ana shunday darsliklar yaratdi va jadid maktablari ta’lim tizimiga joriy etdi.

“Kitobat ul-atfol” o‘quvchilarda Turkistonning shar’iy va milliy mahkamalarida amaldagi hujjatlar va vasiqalarni yurita olish malakasini hosil qilishga qaratilgani bilan alohida ahamiyatga ega. Darslikda bunday rasmiy hujjatlarni yuritish tartibi, nimalarga e’tibor qaratish zarurligi 18 band asosida ko‘rsatib beriladi. Jumladan, muallifning alohida ta’kidlashicha, rasmiy hujjatlarda tilga mas’uliyat bilan qarash zarur: “Turkiy yozilur ekan va iborotni(ng) turkiysi bo‘la turib, ani(ng) o‘rnig‘a rusiy va ajnabiy ismni yozmoqni ahli donish man qiladurlar”.

Bundan tashqari, har qaysi xat qay sohaga tegishli ekaniga ko‘ra ham o‘ziga xos. Maktub (maqola) yozuvchi yoki rasmiy hujjatlarni yurituvchilar buni diqqat markazida tutmog‘i kerak: “Ahli fan, ulamo va udabog‘a maxsus yozilaturg‘on xatlar, mahkama va dorulqazo maktublari, ilmiy va siyosiy maqolalar yaxshi va adabiy suratda yozilsa kerak...”. Yana: “Bir nimarsa va yo odamni nihoyat madh va ta’rif va yo yomonlamoq va mubolag‘a etmoqdan hazar qilib, barcha holda o‘rta qismg‘a qalam ishlatmak kerak”.

Behbudiy bunday xatlarni yozish etikasini, ya’ni axloqiy me’yorlarini ham belgilab beradi: “Xatni kamso‘z, serma’no yozmoq kerakdur... Maktubg‘a haqorat, ta’na, hazil, fisq va gunohga taalluq so‘zlar aslo yozilmasun”.

Bu fikrlar, birinchidan, o‘sha davr yoshlarini rasmiy hujjatlarni yuritish qoidalari bilan tanishtirsa, ikkinchidan, ularda yozma nutqni o‘stirishga xizmat qilishi jihatidan ham alohida ahamiyatga ega. Professor Ulug‘bek Dolimov ushbu o‘quv darsligi o‘lka miqyosida ta’lim-tarbiya muassasalari — eski va yangi maktablar uchun katta ahamiyat kasb etganini ta’kidlaydi.

Kutubxona — ma’rifat o‘chog‘i

Behbudiy Samarqandning eski shahar qismidagi hovlisida kutubxona, qiroatxona va maktab ochdi. Bu kutubxona 1908-yil 11-sentabrda Samarqand hokimining rasmiy ruxsati bilan shaharning Yangi Rasta qismida rasman ish boshlagan. Kutubxona faoliyatini ma’rifatparvarning hamkasblari Hoji Muin, Vasliy Samarqandiy va Abduqodir Shakuriy qo‘llab-quvvatlagan. Kutubxonada, ayniqsa, turli mamlakatlarda nashr etilgan diniy va dunyoviy kitoblar, rasmli jurnal va gazetalar, ensiklopediyalar, lug‘atlar, xarita va atlaslar bilan tanishish mumkin edi. Keyinchalik Behbudiya kutubxonasi nomi bilan mashhur bo‘lgan qiroatxona ertalab soat 9:00 dan 17:00 gacha va 18:00 dan 00:00 gacha ikki smenada ishlab, har kuni 60 dan 110 nafargacha odamga madaniy xizmat ko‘rsatgan. Behbudiyning “Samarqandi kutubxonai islomiy” maqolasida keltirilishicha, o‘sha davrda kutubxona fondida 600 ta kitob va risola, undan ham ko‘proq gazeta va jurnallar bo‘lgan. Avvaliga 200, keyin 225 jildga ega kutubxona 14 soat ishlagan. Ochilganidan yetti oy o‘tgach, u 125 a’zoga ega bo‘lib, jami 2000 ga yaqin kitobxonning ehtiyojini ta’minladi. Dastlabki ikki yil kutubxona faoliyati uchun yaxshi o‘tdi. Ammo 1910-yilda uning ishi susaya boshladi. Shundan so‘ng Behbudiy kutubxonani o‘z bog‘iga ko‘chirdi va uni “Behbudiya kutubxonasi” deb nomladi.

Ulug‘ ma’rifatparvarning Turkistonda jadid maktablari ochilishi, darsliklar yaratish va xalqni jaholat uyqusidan uyg‘otish mavzusidagi maqolalari 1901-yildan boshlab “Turkiston viloyatining gazeti”, “Taraqqiy”, “Xurshid”, “Shuhrat”, “Savdogar”, “Osiyo”, “Hurriyat”, “Turon”, “Sadoi Turkiston”, “Ulug‘ Turkiston” gazetalarida nashr etildi. “Ozodlik”, “Mehnatkashlar ovozi”, “Tirik so‘z”, “Tarjimon”, “Majlis”, “Vaqt”, “Toza hayot”, “Samarqand”, “Oyna” kabi gazeta va jurnallarda bosilgan. U asos solgan “Oyna” jurnali Turkiston aholisini zamonaviy ilm-fan yutuqlari bilan tanishtirishga xizmat qildi. Milliy ta’lim tizimini modernizatsiya qilishga e’tibor qaratdi. Yangi maktablar uchun darsliklar yaratish, zamonaviy ta’lim yutuqlarini egallagan pedagoglar tayyorlash va milliy o‘zlikni anglash ustuvor vazifa etib belgilandi. Turkiston xaritasi tayyorlanib nashr etildi. “Oyna” jurnali ma’rifat va madaniyat rivojiga katta hissa qo‘shdi. Unda millat va uning huquqlari, tarixi, tili va adabiyoti, dunyo ahvoli haqida qiziqarli maqolalar, bahs-munozaralar o‘rin olgan. Behbudiy maqolalarida millat, vatan, jamiyat, axloq haqidagi teran va ta’sirli fikrlari ifodalangan. Ayrim manbalarda uning maqolalari soni 200 ta, ba’zilarida esa 500 ta ekani aytiladi.

Behbudiyning bu boradagi faoliyati 1918-yili Samarqandda musulmon ishchi-dehqonlar kengashi tuzilgandan keyin, maorif bo‘yicha komissar etib tayinlangandan so‘ng ham davom etdi. Yangi maktablar uchun o‘qituvchilar tayyorlash kurslarini ochgani ham buning isbotidir. Ammo o‘sha davrdagi sho‘ro mafkurachilari maorif hay’atida musulmon ta’limi masalasini o‘z manfaatlariga muvofiqlashtirishga harakat qilgan. Behbudiy iste’foga chiqishga majbur bo‘ladi. Osipov qo‘zg‘olonidan keyin Samarqandda nohaq qamoqqa olishlar boshlandi. Tarbiyaviy ishlar katta bosim ostida edi. Odamlarning tuyg‘ulari, dini kamsitildi. Bunga yechim topish uchun Mahmudxo‘ja Behbudiy 1919-yil fevralda Toshkentga boradi. Lekin bu safardan hech qanday natija chiqmagan.

Yangi zamon darsliklari yaratish yo‘lida

Mahmudxo‘ja Behbudiy Vatan va millat taraqqiysi uchun yangi avlodni yetishtirmoq zaruratini birinchilardan bo‘lib angladi. Buning uchun usuli jadid maktablarini zamon talablari darajasidagi darsliklar bilan ta’minlash muhim edi. Ulug‘ ma’rifatparvar yaratgan darsliklar Turkiston yoshlariga nainki bilim berish, ularning siyosiy va huquqiy savodxonligini oshirish, ona yurt istiqboli uchun xizmat qiladigan salohiyatni tarbiyalashga hissa qo‘shishi zarur edi.

“Kitobi muntaxabi jug‘rofiyai umumiy va namunai jug‘rofiya” darsligida Behbudiy o‘sha davrdagi boshqaruv usullari haqida qimmatli ma’lumotlarni beradi. Zero, ta’limdan ko‘zlangan bosh maqsad millat yoshlarining siyosiy ongini yuksaltirish, avlod dunyoqarashini o‘stirish ekanini u teran anglagan.

Behbudiy olamda kechayotgan voqealar mohiyatidan xabardor, siyosiy vaziyatni to‘g‘ri baholay biladigan yetuk arbob edi. Uning “Xayrul umuri avsatuho” maqolasidagi fikrlar ham buni tasdiqlaydi. “Hozir Rusiya davlati(ning) tariqi hukmronligi noqis ekanligiga har bir xabarlik kishi iqror etar, — deb yozadi Behbudiy. — Davlat qonunlarini(ng) isloh va tajdidig‘a har kim moyildur”.

Bu fikrlar darslikda o‘qitilgani nazarda tutilsa, Behbudiy yosh avlodning siyosiy, huquqiy ma’rifatini oshirishga nechog‘liq katta e’tibor qaratgani ayon bo‘ladi.

Nazariyadan amaliyotga

Buyuk millatparvar 1913-yili “Nashriyoti Behbudiya”ni ochdi. Nashriyotda o‘sha yili Fitratning “Bayonoti sayyohi hindi” asarining ruscha tarjimasi chop etilgan. Behbudiy tuzgan Turkiston xaritasi nashr qilingan. Ma’rifatparvar ushbu sanadan “Samarqand” gazetasini ta’sis etdi. Biroq gazeta faoliyati 45-sonidan keyin to‘xtatildi. O‘sha yilning 20-avgustidan “Oyna” jurnalini chop ettira boshladi. Behbudiy mazkur matbuot nashrlarida ham Turkistonda maorif islohi masalasiga keng o‘rin ajratdi. “Oyna”ning dastlabki sonlarida bosilgan “A’molimiz yoinki murodimiz” maqolasida, jumladan, mana bunday fikrlarni o‘qiymiz: “To‘y va ma’raka oqchasidin bolalarni hukumat maktablarig‘a berilsun va bu oqchadin talabalarni Makka, Madina, Misr, Istanbulg‘a va Rusiya dorilfunun va dorussanoatlarig‘a yuborilub, diniy va dunyoviy va zamonaviy odamlar yetishdurmoqqa sa’y qilinsun. Bizni(ng) Turkistonda muallim ozdurki, to‘yu ma’rakag‘a sarf qilinadurg‘on oqcha ila Kafkaz, Qrim, O‘runburg‘ va Qozong‘a usuli ta’lim o‘rganmoq uchun bola yubormoq kerakdur...”.

Bundan tashqari, umumdiniy tahsil jarayoniga dunyoning ilg‘or o‘qitish usullarini joriy etmoq talab etilardi. Behbudiyning Turkiston maorifiga Hijoz, Qohira tahsil usullarini joriy etish, iqtisod, siyosat, nafis san’atlar va hikmat ilmlarini egallashi uchun yoshlarni hukumat ochgan zamonaviy ta’lim muassasalariga berish, bilimlari takomili uchun ularni Peterburgdagi dorilfunun va boshqa oliy maktablarga yuborish taklifini bergani zamirida ana shu haqiqat yotadi. Akademik Naim Karimovning “Behbudiy xayriya jamiyatlarini tashkil etib, iste’dodli yoshlarni Qohira, Peterburg singari Sharq va G‘arb mamlakatlaridagi ilmiy markazlarga yuborish, ularning nafaqat turkiy va forsiyni, balki arab va rus tillarini ham egallashlariga da’vat bilan chiqdi”, degan fikrlari ham buni tasdiqlaydi.

Mutafakkirning qarashicha, chinakam taraqqiyga erishmoq uchun yosh avlod o‘z davri ilmlarini o‘rganish bilan kifoyalanmasligi kerak. Ertangi kun uchun ham qayg‘urmoq, kelar zamon ilmini-da puxta egallamoq zarur. Ulug‘ ma’rifatparvarning: “Bolalaring‘izga kelar zamon ilmini o‘rgatingiz! Zeroki, alarni Xudoi taolo xalq etdi, sizlarning zamoningizdan boshqa, ya’ni kelar zamon uchun”, degan so‘zlari buning isbotidir. Ko‘rinadiki, ulug‘ ma’rifatparvar millat farzandlarining zamondan bir qadam oldinda yurishini istagan, butun faoliyatini ana shu buyuk maqsad yo‘liga safarbar etgan.

Turkiston jadidlik harakati karvonboshisi Mahmudxo‘ja Behbudiy 1919-yilning 25-martida qatl etildi. Ta’kidlash kerak: Behbudiyni jisman mahv etgan qattol tuzum bugun Yer yuzida mavjud emas. Lekin ulug‘ ma’rifatparvarning ezgu nomi, ona Vatanni va millatni taraqqiy ettirishga qaratilgan hayotbaxsh g‘oyalari hanuz yashamoqda. Bugun ham yangi O‘zbekiston ravnaqiga munosib xizmat qilmoqda.

“Yangi O‘zbekiston” va “Правда Востока” gazetalari tahririyati” DM

MUASSIS:
O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi

Bosh muharrir:
Salim DONIYOROV

Tahririyatga kelgan qo‘lyozmalar taqriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.
Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar.
Gazeta tahririyat kompyuter markazida sahifalandi.
Gazetaning poligrafik jihatdan sifatli chop etilishiga “SHARQ” NMAK mas’ul.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020-yil 13-yanvarda 1047-raqam bilan ro‘yxatga olingan.
Nashr indeksi — 236. Buyurtma — G-1146.
34685 nusxada bosildi.
Hajmi — 3 taboq. Ofset usulida bosilgan. **Qog‘oz bichimi** A2.
Bahosi kelishilgan narxda.

“SHARQ” nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko‘chasi, 41-uy.

Navbatchi muharrir: Iroda Toshmatova
Musahhih: Akbar Qarshiyev
Dizayner: Xurshid Abdullayev

Manzilimiz:
100060, Toshkent shahri,
Shahrisabz ko‘chasi, 85-uy

Qabulxona: (71) 233-56-33 Devonxona va e’lonlar: (71) 233-70-98 E-mail: info@yuz.uz Veb-sayt: www.yuz.uz: (71) 233-47-05